

Diak

Heidi Juvonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -diakoni
Opinnäytetyö, 2019

DIAKONINEN VANHUSTYÖ NOKIAN SEURAKUNNASSA

TIIVISTELMÄ

Heidi Juvonen
Diakoninen vanhustyö Nokian seurakunnassa
47 sivua
Kevät 2019
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) + diakoni.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mikä on diakonisen vanhustyön tilanne Nokian seurakunnassa. Tarkoitus oli selvittää miten vanhusten kasvanut määrä haastaa Nokian seurakunnan diakoniatyötä ja kuinka diakonista vanhustyötä toteutetaan Nokian seurakunnassa.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin haastatteleamalla Nokian seurakunnan diakonian työalojohtajaa, sekä kahta diakoniatyöntekijää. Aineistonkeruussa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastatteluaineiston analysoinnissa vastaukset tyypiteltiin teemoihin ja analysoitiin teemoittain.

Haastatteluissa nousi esille, kuinka Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön suurimmaksi haasteeksi koettiin yksinäisten vanhusten löytäminen diakonian avun pariin. Urbaani yhteiskunta luo haasteita yhteisöllisyyden puuttumisen merkeissä. Tutkimuksessa tuli ilmi, että yhteistyö eri toimijoiden kanssa koettiin olevan avainasemassa diakonisessa vanhustyössä Nokiassa. Yhteistyö koettiin pitkäjänteiseksi työksi, joka vaatii kontaktien luomista ja syntyneen yhteistyön vaalimista. Haastatteluissa selvisi, että kotikäyntityö koettiin diakonisen vanhustyön tärkeimmäksi työmuodoksi Nokiassa. Kotikäyntityötä tehdään aktiivisesti, mutta sen tiivistämiselle entisestään koettiin tarvetta. Kotikäyntityön tärkeänä elementtinä pidettiin, että sen avulla pystytään tarjoamaan mahdollisuus hengellisen elämän hoitoon myös heille, jotka eivät pysty seurakunnan tilaisuuksiin osallistumaan.

Asiasanat: diakonia, hengellisyys, vanhuus

ABSTRACT

Heidi Juvonen
Diaconal elderly work in the Nokia parish
47 pages
Spring 2019
Diaconia University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services (AMK)-Diacon

The purpose of the thesis was to find out what the situation of diaconal work with the elderly is in the Nokia parish. The aim was to find out how the increased number of elderly people challenged the church social work and how the social problems related to old age are dealt with.

The research was carried out as a qualitative study. The material was collected by interviewing the Director of the Nokia Diaconia, and two church social workers. A semi-structured theme interview was used for data collection. The interviews were conducted as individual interviews that were recorded and transcribed. For the analysis of the material, the replies were categorized and then analyzed by themes.

In the interviews, it emerged that the biggest challenge in the diaconal work with the elderly was finding the lonely elderly people in need of help. Urban society creates challenges in terms of lack of community. The research revealed that cooperation with different actors was experienced as the key element in diaconal care in Nokia. Collaboration was experienced as a long-term effort that requires contact creation and nurturing the cooperation that has arisen. The interviews revealed that making house calls was experienced as the most important form of diaconal work in Nokia. This is already done actively, but there is still a need for increased efforts. An important element of house calls, as shown in the study, is the opportunity to provide pastoral care for those who are not able to attend church events.

Keywords: social work done by the church, spirituality, old age

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VANHUUS JA DIAKONIATYÖ	6
2.1 Vanhuus käsitteenä.....	6
2.2 Hengelliset tarpeet vanhuudessa.....	8
2.3 Nokian seurakunnan vanhustyö.....	10
2.4 Diakonia käsitteenä	11
2.5 Diakonian tehtävä.....	12
2.6 Diakoniatyö Nokian seurakunnassa	13
2.7 Diakoninen vanhustyö.....	14
2.8 Diakoninen kotikäyntityö	14
3 DIAKONIATYÖN HAASTEITA	16
3.1 Yksinäisyys	16
3.2 Taloudellinen pärjäämättömyys	18
4 PROSESSIN KUVAUS.....	20
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	20
4.2 Aineiston kerääminen.....	21
4.3 Aineiston analysointi	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	26
5.1 Vanhusten kokema yksinäisyys.....	26
5.2 Yhteistyö	28
5.3 Kotikäyntityö.....	29
5.4 Etsivä työ.....	30
5.5 Taloudelliset haasteet	31
5.6 Resurssit	32
5.7 Yhteenveto.....	33
6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	35
7 POHDINTA JA ARVIOINTI.....	37
8 AMMATILLINEN KASVU.....	41
LÄHTEET.....	43

1 JOHDANTO

Seurakuntien vanhustyö elää muutoksen aikaa. Kaikki ihmiset elävät ja ikääntyvät omalla tavallaan, eikä ole olemassa oikeaa tapaa olla ikääntynyt. Jokaisen kokemus minkä ikäiseksi ja erityisesti kuinka toimintakykyiseksi itsensä tuntee, on tärkeä. Kannattaakin luottaa omaan tuntemukseensa, miten itse ikänsä kokee kuin siihen, mitä muut ikäihmisistä ajattelevat. (Fågel & Heimonen 2017, 8.) Suomalaisten elinikä pidentyy ja suomalaisten elinikä on kansainvälisesti vertailtuna korkea, eteenkin naisten osalta (Heikkinen 2005, 14). Samaan aikaan kunnat karsivat vanhustyöhön käytettäviä määrärahoja. Ihmisten toimintakyky heikkenee asteittain (Eloranta & Puncanen 2008, 9). Vanhustyötä tehdään enenevässä määrin kotihoitona ja kodeissaan asuvat ikäihmiset ovat huonompikuntoisia kuin aiemmin.

Useat vanhukset tuntevat itsensä yksinäisiksi. Diakonian suuri haaste on, kuinka tavoittaa tämä iso joukko. Yksinäisyys on yleistä ja se koskee kaikkia ikäluokkia (Mielenterveyden keskusliitto. Yksinäisyys). Jokainen ihminen kaipaa hyväksyntää, ystävää ja yhteenkuuluvuuden tunnetta (Mielenterveyden keskusliitto. Yksinäisyys). Yksinäisyys voi olla seurausta esimerkiksi kumppanin kuolemasta ja tuttavaverkoston harventumisesta. Ikääntymisen mukana tuomat seikat, esimerkiksi liikkumisvaikeudet, kuulemisen heikkeneminen ja heikentynyt toimeentulo voivat johtaa eristäytymiseen. (Suomen mielenterveysseura. Yksin asuminen ja yksinäisyys yleisiä ikääntymisessä.)

Diakonia kohdistuu suurimpaan hätään, sinne minne muu apu ei ulotu. Diakoniatyön piiriin kuuluvat ne vanhukset, jotka jäävät tai ovat vaarassa jäädä muun avun ulkopuolelle, koska eivät pysty itse hakeutumaan seurakunnan palvelujen piiriin. Diakonian kotikäyntityön tavoitteena on tavoittaa ne henkilöt, jotka muutoin eivät tulisi kohdattuiksi. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

Opinnäytetyöni selvitettiin mitä diakoninen vanhustyö on Nokian seurakunnassa. Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla kahta diakoniatyöntekijää ja diakonian työalojohta-

jaa, sekä havainnoimalla heidän työskentelyään vanhustyötä tehdessään. Haastatteluiden pohjalta oli tarkoitus selvittää, millaiseksi työntekijät kokivat Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön tilanteen.

Opinnäytetyössäni tuon esille, kuinka Nokian seurakunnassa tehdään paljon yleistä seurakuntatyötä. Kaikki vanhusten parissa tehtävä työ ei ole nimetty vanhustyöksi. Vanhukset ovat suuri resurssi vapaaehtoistyössä, sekä aktiivinen osallistujaryhmä seurakunnan tapahtumissa. Nokian seurakunnassa diakoniatyöntekijät tekevät paljon yleistä seurakuntatyötä, mutta diakoninen vanhustyö on kehittämistyön tarpeessa. Diakoniatyön ensisijainen tarve on löytää ne vanhukset, jotka ovat heikommassa asemassa, kuten yksinäiset ja taloudellisessa ahdingossa elävät. He, jotka eivät itse pidä ääntä itsestään.

Tämä aihe kiinnosti minua ammatillisesti ja omassa työssä kehittymisen vuoksi. Olen diakoniatyöntekijän viransijaisuudessa Nokian seurakunnalla ja diakoninen vanhustyö on oma työalani. Aihe nousi esille Nokian seurakunnan diakonian työalanjohtajan kanssa käydyssä keskustelussa. Nokian seurakunnan diakoninen vanhustyö on murroksessa, jossa työtä haluttiin lähteä kehittämään eteenpäin, mutta ennen kehitystyötä sen nykyinen olemus täytyi selvittää. Ehdotin aihetta omaksi opinnäytetyöksi ja tämä sai kannatusta. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jossa teoreettisena pohjana on kirjallisuus, esitteet, aiemmat tutkimukset ja tiedotteet.

2 VANHUUS JA DIAKONIATYÖ

2.1 Vanhuus käsitteenä

Kaikki ihmiset elävät ja ikääntyvät omalla tavallaan, eikä ole olemassa oikeaa tapaa olla ikääntynyt. Jokaisen kokemus minkä ikäiseksi ja erityisesti kuinka toimintakykyiseksi itsensä tuntee, on tärkeä. Kannattaakin luottaa omaan tuntemukseensa, miten itse ikänsä kokee kuin siihen, mitä muut ikäihmisistä ajattelevat. (Fågel & Heimonen 2017, 8.) Maailmanlaajuisessa vertailussa suomalaiset kuuluvat nykypäivänä vauraiden ja terveiden kansakuntien pieneen joukkoon. Näissä maissa on tyypillistä, että tarttuvat taudit ovat harvinaisia, lapset ovat terveitä ja ihmiset elävät pitkään. Tarjolla on monipuoliset ja korkeatasoiset terveystalvelut, joita suurin osa ihmisistä voi ja pystyy käyttämään. (Duodecim Terveyskirjasto. Elinikä ja elinajanodote.)

Tilastollisesti vanhusiän saavuttaneeksi luokitellaan Suomessa 65 vuotta täyttäneet henkilöt. Luokittelun lähtökohtana on, että 65 vuotta on yleinen eläkeikä. Kaikkien hyväksymää määritelmää sille, milloin vanhuus alkaa, ei kuitenkaan ole olemassa. Tällöin tilastollinen ikääntymiskäsitys ei ole ainoa tulkinta vanhuudesta. Toimintakykyyn perustuva ikääntymiskäsitys määrittää vanhuuden alkavan 75 vuoden iässä. Iällä on useita eri merkityksiä: biologinen, fysiologinen, psykologinen, sosiaalinen ja subjektiivinen ikä ovat saman ilmiön eri ulottuvuuksia. Kronologinen ikä on kalenteri-ään kertymistä. Fysiologinen ja biologinen ikä kertovat ihmisen kunnosta. Kulttuurinen ja subjektiivinen ikä määrittyvät omien tuntemusten yhteiskunnan odotusten mukaisesti. Ihminen voikin vanheta iän erilaisilla merkitystasoilla eri tavoin. (Vernerin. Ikääntyminen.)

Ikä voi tuoda mukaan tunteita, että se on este joidenkin asioiden tekemiselle. Ikä tuo rajoitteita kaikille, mutta sen ei kannata antaa olla este oman tyyliselle elämälle. Ikä tuo mukanaan uusia mahdollisuuksia haaveiden toteutumisen, lisääntyneen vapaa-ajan ja itsenäisyyden muodossa, sekä kokemuksen tuomaa itseluottamusta. Elämän mukana tuomaan tapahtumaan ei aina voi vaikuttaa, mutta siihen voi vaikuttaa, kuinka muutoksiin suhtautuu ja mitä valintoja tekee. (Fågel & Heimonen 2017, 8.) Vanhuksen

elämänlaatuun vaikuttaa positiivisesti, kun hän saa toimia kulttuurinsiirtäjänä. Esimerkiksi vanhojen lorujen opettaminen nykylapsille voi olla vanhukselle merkityksellinen tapahtuma. (Näslindh-Ylispangar 2012, 17.) Ikääntymisen mukana tullut elämäkokemus voi tuoda mukanaan viisauden osasia, kuten avarakatseisuutta, epävarmuuden sietokykyä ja pyrkimystä oikeudenmukaisuuteen. Monenlaisissa ihmissuhteissa tullut kokemus auttaa suhteuttamaan koettuja elämäntapahtumia. Syntyy ymmärrys siitä, miksi ihmiset päätyvät erilaisiin ratkaisuihin elämässään johtuen tilanteesta, joka heitä kulloinkin ympäröi. Ikääntyminen tuo mukanaan myös omiin tunteisiin muuttuvan suhtautumisen. Iän mukana tuoma viisaus auttaa ottamaan ajan kulun avuksi mielipahan hetkellä. Ikääntyessä ihminen oppii usein ajattelemaan asioiden myönteisiä puolia. Ikääntyminen lisää kykyä keskittyä itselle tärkeiden asioiden oppimiseen. (Fågel & Heimonen 2017, 12.)

Ihmisen ikääntyessä toimintakyky heikkenee asteittain. Vain joka kolmas 70-74-vuotias tuntee itsensä vanhaksi (Vernerin, Ikääntyminen). Tavanomaisesti alle 75-vuotias selviää perustoiminnoista melko hyvin, mutta tämän jälkeen toimintakyky heikkenee selvästi. Ensin heikkenee asioiden hoitaminen, kuten kotityöt sekä asiointi pankissa ja kaupassa. Myös perustoiminnot alkavat heiketä. Pisimpään säilyy syömisen taito. Muutokset toimintakyvyn laskussa näkyvät tarpeena käyttää palveluita. (Eloranta & Punkanen 2008, 9-10.)

Elämän kokeminen tärkeäksi tuo ikäihmiselle tyytyväisyyttä, ulospäin suuntautuneisuutta ja edistää hyvää toimintakykyä. Elämän tarkoituksellisuus vaihtelee hyvin paljon eri ihmisten kesken ja eri elämänvaiheissa. Tarkoituksellisuutta voi lisätä jonkin mieluisan asian tekeminen. Itse valittu sitoutuminen tärkeäksi koettuun tekemiseen tuo tarkoituksellisuutta. Elämän tarkoituksellisuutta ja hyvää mieltä ikäihmisen elämässä voi lisätä vaikkapa tarjoamalla apuaan toisille. Yhteisen hyvän edistäminen vertaistukena toimimalla tai vapaaehtoistyössä luo ihmiselle tunnetta, että hän on tarpeellinen jollekin. (Fågel & Heimonen 2017, 14.)

Ikäihmisillä on usein taito kohdata muita sellaisina kuin he ovat. Eletty elämä tuo usein rohkeutta sanoa, mitä kuulemastaan ajattelee. Kokemus auttaa myös havaitsemaan,

kuinka toista milloinkin kannattaa lähestyä. Ikääntyessä voi muiden seurassa olla helpommin oma itsensä. Ei ole tarvetta sille, että suostuu muiden määritelmään, kuinka tulisi käyttäytyä tai miltä tulisi näyttää. Ikäihmiset ovat yksilöitä ja tyyppittely on turhaa. (Fågel & Heimonen 2017, 17.)

Kun ihminen tarvitsee toisten huolenpitoa, liittyy siihen aina kriisi. Onkin tärkeää lieventää kriisiä hoitajana suhteessa hoidettavaan olemalla kiinnostunut autettavastaan. (Eloranta & Punkanen 2008, 31.) Vanhuuden hyvinvointiin vaikuttaa muun muassa se, missä ikäihminen asuu. Oma koti on jokaiselle tärkeä ja se tukee turvallisella ympäristöllään vireänä pysymistä. Erilaiset palvelutalot ja senioritalot antavat mahdollisuuden tuetumpaan asumiseen, kun kotona asuminen ei ole enää turvallista. (Eloranta & Punkanen 2008, 35.) Vanhuksen olemassaolo on aina suhteessa johonkin. Vanhukella on oikeus elinpiiriin ja ympäristöön, johon hänen muistonsa ja tunteensa liittyvät. Vanhuuteen kuuluu myös oikeus hoitotahdon ilmaisuun. On tärkeää, että vanhuksella on tarkoitus tai tehtävä, jonka vuoksi elää. (Näslindh-Ylispangar 2012, 17-20.)

2.2 Hengelliset tarpeet vanhuudessa

Ihmisarvoinen vanhuus kuuluu jokaiselle. Ihmisen arvo ei saa koskaan riippua siitä, miten hyödyllinen tai tuottava hän on. Olemme yksimielisiä myös siitä, että yhteiskunnan tulee suojella erityisesti heikoimmassa asemassa olevia. Päättäjiltä odotetaan vanhusten hoidon parantamista. Ikääntyvän väestön ihmisarvoinen kohtelu ja hoito ovat valintoja, joilla on ihmisten vankka kannatus. (Kuusimäki 2013, 3)

Vanhusten hyvinvoinnin turvaamiseksi vaaditaan entistä parempaa ja laajempaa yhteistyötä vanhustyön toimijoiden kesken. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista tavoitteena on varmistaa, että iäkkäät saavat yksilöllistä tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa yhdenvertaisesti koko maassa laadukkaiden sosiaali- ja terveystalvuluiden avulla. Talvulutalvurve tulee selvittää ja talvulutalvurjota viivytalvurksettä. Kunnissa tulee tehdä suunnitelmlia, miten ikääntyvien ihmisten hyvinvointia tuetaan ja talvulutalvurjen saanti turvataan, sekä arvioida

vuosittain palvelujen riittävyys ja laatu. (Kuusimäki 2013, 3.) Kunta voi järjestää tarvittavat palvelut itse tai sopimuksin muiden kuntien kanssa. Lisäksi kunta voi järjestää palvelut kuulumalla kuntayhtymään, hankkimalla palvelun ostopalveluina julkiselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta tai antamalla palvelusetelin. Julkinen vastuu mahdollistaa täten palvelun tuottamisen muuallakin kuin kunnan työnä. Se voi olla yksityistä toimintaa tai kolmannen sektorin toimintaa. (Aaltonen 2013, 9.) Näitä tuottavat myös yleishyödylliset yhteisöt, järjestöt ja säätiöt. Näillä tahoilla on laaja vapaaehtoistyön kenttä; myös kirkolla ja kirkollisilla järjestöillä on monipuolinen vapaaehtoistyö. Kirkon vanhustyö toimii työntekijöiden erityisosaamisen saralla, sekä järjestää toimintakykyä ylläpitävää toimintaa ja ikääntyneille suunnattua koulutusta. Kirkon vanhustyössä näkyy arvostus vanhukselle kerääntyneitä inhimillistä pääomaa kohtaan ja se tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia käyttää tätä arvokasta pääomaa. (Helosvuori 2005, 27.)

Kirkon tehtävä on olla läsnä tukemassa vanhusta elämän eri kohdissa ja kriiseissä. Kriisejä voivat olla esimerkiksi sairastuminen, läheisen menetys tai terveydentilan muutoksen mukana tuoma turvattomuus. Henkisten ja hengellisten asioiden miettiminen lisääntyy vanhetessa. Kirkon vanhustyö on mielletty vahvasti diakoniatyöhön kuuluvaksi työmuodoksi. Näin asian ei kuuluisi olla, vaan vanhustyön tulee olla peruseurakuntatyötä, jossa on mukana diakoninen ulottuvuus. Aiemmin kotikäyntityö oli yksi kirkon kantavia vanhustyön muotoja, nyt se on väistynyt vastaanottotyön rinnalta. Valitettavasti kotikäyntityö on koko ajan vähenemässä, vaikka se olisi tehokasta ennaltaehkäisevää toimintaa. Nykypäivän työmuotoja vastaanottotyön rinnalla ovat syntymäpäivien onnittelukäynnit, toimituskeskustelut, leirit, retket ja monenlaiset toimintaryhmät. Etsivän vanhustyön tulee olla merkittävä osa kirkon vanhustyötä. (Helosvuori 2005, 28.)

Kirkon vanhustyön pääpaino tulisi olla diakonisessa vanhustyössä. Diakonisessa vanhustyössä etusijalla ovat heikommassa asemassa olevat ihmiset, jotka eivät saa tukea ja apua muualta, sekä he, jotka eivät itse osaa tai pysty hakeutumaan seurakunnan tai yhteiskunnan palvelujen piiriin. Tämä vaatii kirkolta ja sen järjestöiltä, erityisesti diakoniatyöltä, vastuunottoa erityisesti ikääntyneiden ihmisten sisäisen perusturvallisuuden edistämisestä ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemisestä. Kristinuskon sanomalla ja käytännön diakonialla voidaan vähentää pelkojen ja turvattomuuden kokemuksia, sekä

henkistä pahoinvointia. Kirkossa on mahdollisuus uusien ihmissuhteiden luomiselle, sekä vuorovaikutukselle toisten ihmisten kanssa. (Helosvuori 2005, 28-29.)

Kun sairaus ja kunnon heikkeneminen tulevat mukaan vanhuksen elämään, on luonnollista, että hän kokee surua, menetyksiä ja epätoivoa. Masennus ja mielialanlasku voidaan ajatella myös myönteisiksi tunteiksi, sillä niiden kautta vanhus työstää kuolemaansa. Vanhuksen elämän loppuvaiheen hoidossa on tärkeää huomioida hänen hengelliset tarpeensa. Kuolevan potilaan vakaumus menee aina hoitohenkilökunnan vakaumuksien edelle. (Näslindh-Ylispangar 2012, 36-37.) Näinollen henkilökunnan tehtävänä on varmistaa, että saattohoitovaiheessa vanhus saa tarvitsemansa hengellisen tuen ja tarvittaessa kutsuttava vaikkapa pappi tai diakoniatyöntekijä paikalle, vaikka itse ei asiaa tärkeäksi kokisikaan.

2.3 Nokian seurakunnan vanhustyö

Nokia on kasvava ja elinvoimainen kunta Tampereen kupeessa Pirkanmaalla. Asukkaita Nokialla on noin 33 000. Nokialla asumisen etuja ovat lähellä olevat suuren kaupungin palvelut, mutta samalla pienen kaupungin ihmisläheinen tunnelma. Nokian ikärakenteessa vuonna 2017 yli 65-vuotiaita oli 20%. (Nokian kaupunki. Tilastotietoa.) Koko maan tilanteeseen suhteutettuna ikäihmisten osuus oli Nokialla hieman pienempi, kuin valtakunnallisesti. Valtakunnallisesti yli 65- vuotiaita oli Suomessa vuonna 2017 22%. (Tilastokeskus. Väestö.)

Valtakunnallisesti kirkkoon kuului vuonna 2017 69,7% suomalaisista. Nokialla luku on hieman suurempi, 70,1%. (Nokian seurakunta. Info ja asiointi. Uutiset.) Nokialla on useita kirkkoja ja seurakunnan tiloja. Pääkirkon lisäksi kirkkoja löytyy Nokian kylistä Tottijärveltä, Siurosta, Pinsiöstä ja Suoniemeltä. Kirkot ja seurakunnan tilat ovat aktiivisesti käytössä ympäri vuoden. (Nokian seurakunta. Kirkot ja tilat.)

Kokemukseni Nokian seurakunnan vanhustyöstä on, että sitä tehdään koko seurakunnan alueella, useissa toimipisteissä. Työtä tekevät diakoniatyöntekijät, papit ja kanttorit. Vanhustyön toimintaan kuuluvat erilaiset ryhmät, retket, leiripäivät, juhlat ja tapahtumat. Diakonian vanhusten kerhoja on 3, joista yksi kokoontuu keskustassa ja kaksi Nokian lähikylissä. Lisäksi diakonian alta löytyy eri aihepiirien ryhmiä, kuten Raamattupiiri, joissa keski-ikä on selkeästi vanhusikä. Nokian seurakunnassa papit tekevät hartauskäyntejä laitoksiin ja terveyskeskuksen vuodeosastolle. Diakoniatyöntekijät kohtaavat vanhuksia vastaanottotyössä, kotikäyntityössä, sekä päivystäessään diakoniatyöntekijän tunnilla viikoittain Nokian seurakunnan diakonian ja lähetyksen kahvila Kulmakivessä. Nokian seurakunnassa diakoninen vanhustyö on nimetty työalaksi yhdelle diakoniatyöntekijälle. Nokian seurakunnan vanhustyössä vanhusikäisinä pidetään yli 65-vuotiaita, vanhuuseläkeikäisiä ihmisiä.

Olen ollut luomassa yhteistyöverkosta Nokian seurakunnan diakonian ja Nokian kaupungin kotihoidon välille. Olemme sopineet yhteistyöstä, jossa Nokian kaupungin kotihoidon lähiesimies ottaa tarvittaessa yhteyttä diakoniatyöntekijään ja siirtää asiakkaalta ennalta kysytyn luvan turvin tiedot kotikäyntipaikasta. Diakoniatyöntekijä ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja sopii kotikäynnin. Kotikäyntipaikkoja on tullut harvakseltaan tietoon diakonialle. Nämä asiakaskontaktit ovat olleet erityisen tärkeitä. Kotikäyntityöllä on mahdollistettu seurakuntayhteys ja hengellisten asioiden hoitaminen sellaisille, jotka muutoin olisivat jääneet tästä paitsi.

2.4 Diakonia käsitteenä

Diakoniatyön lähtökohta löytyy Raamatusta, Luukkaan evankeliumin 10. luvun vertauksesta laupiaasta samarialaisesta. Sama ajatus löytyy kirkkojärjestyksestä, jossa neljännen luvun kolmannessa pykälässä todetaan ”Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Toiminnasta määrätään tarkemmin kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston hyväksymässä diakoniatyön johtosäännössä.” (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 13.) Diakoniosana tarkoittaa käännettynä palvelijaa. Tällä viitataan Apostolien tekojen kuudenteen

lukuun, jossa kerrotaan ensimmäisten diakonien valinnasta. (Gothóni & Jantunen 2010, 57.)

Diakoniatyön pohjautuu kristilliseen lähimmäisen rakkauteen, lähimmäisen palveluun ja yhteiseen vastuuseen huono-osaisuuden lievittämisessä. 1990-luvun laman myötä diakoniatyön uudeksi sisällöksi tuli asiakkaiden oikeuksien puolustaminen. Diakoniatyöntekijät pyrkivät tuomaan asiakkaita yhteiskunnan palveluiden piiriin ja tukemaan täysvaltaisena kansalaisena toimimisessa. Työkenttä on haastava. Heikoimmassa asemassa olevia on hankala lähestyä, koska he ovat joutuneet kohtaamaan pettymyksiä ja vastoinkäymisiä luottaessaan läheisiin ja ihmisiin yleensä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 7.)

2.5 Diakonian tehtävä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon näkemys diakoniatyöstä on vaikeuksissa olevan ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Auttaminen voi olla hengellistä, henkistä, aineellista, sosiaalista ja terveydellistä tukemista, yhteiskunnallista vaikuttamista, diakoniakasvatusta, sekä ihmisen toimintakyvyn tukemista. (Kuusimäki 2012, 12.)

Diakoniatyöntekijän luokse voi mennä kaikenlaisten asioiden kanssa. Keskustelu on keskeinen auttamismenetelmä diakoniatyössä. Keskustelussa on kyse vuorovaikutuksesta ja kuuntelemisesta, yhdessä asian ajattelemisesta. Keskustelussa on tärkeää, että se on tasavertaista, keskenään arvostavaa, erilaisia mielipiteitä kunnioittavaa ja yhteiseen ymmärrykseen pyrkivää. Keskustelun kautta hädässä oleva ihminen voi saada uusia näkökulmia ja erilaisia tulkintoja tilanteeseensa. (Rättyä 2012, 90-91.)

Seurakunnat varaavat vuosittain talousarvioon määrärahan, jolla diakoniatyössä avustetaan taloudellisesti. Lisäksi erilaisista vapaaehtoisvarojen kautta kertyvistä tuloista voidaan kerätä lisävaroja diakoniatyön taloudelliseen auttamiseen. Eri seurakunnissa taloudellisen avustamisen resurssit, sekä asiakkaiden taloudellisen avun tarve vaihtelevat. Myös taloudellisen auttamisen kriteerit ja periaatteet vaihtelevat eri hiippakun-

nissa ja niiden seurakunnissa. Taloudellista apua hakevan asiakkaan kohtaamiseen tulee varata riittävästi aikaa, sillä asiakas on kohdattava kokonaisvaltaisesti. Aikaa ja tilaa vievät henkisen ahdistuksen purkaminen ja käsitteleminen. (Rättyä 2012, 92-93.) Diakoniatyö koostuu yksilöllisen asiakastyön lisäksi erilaisista muista tehtävistä, kuten leirityöstä, ryhmätoiminnan ohjaamisesta, rippikoulutyöstä, tapahtumien järjestämisestä ja retkistä (Puuska 2012, 111-150). Diakonia on kirkkolaisissa määritetty kirkon perustehtävä. Kirkkolaisissa (L 1054/1993) sanotaan, että tunnustuksensa mukaisesti kirkko julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi.

Diakoniatyö eroaa muusta sosiaali- ja terveydenhuollon auttamistyöstä kohdatessaan ihmisen kokonaisuutena, jonka auttamisessa huomioidaan olennaisesti hengellinen tukeminen ja sielunhoito. Yksilötyössä hengellinen tukeminen voi olla esimerkiksi asiakkaan kanssa rukoileminen tai työntekijä voi rukoilla ääneen asiakkaan puolesta hänen läsnä ollessaan. Vaikeassa elämäntilanteessa ja voimavarojen hiipuesssa voi kuka tahansa tarvita ulkopuolista auttajaa. Tuen antaminen henkisesti ja emotionaalisesti on keskeinen osa diakonista yksilötyötä. Tätä henkistä tukemista kuvataan usein diakoniatyössä vierellä kulkemiseksi, mukana elämiseksi ja arkipäivän askelissa saattamiseksi. (Rättyä 2012, 87-89.)

2.6 Diakoniatyö Nokian seurakunnassa

Nokian seurakunnan diakoniatyö perusajatuksena on kristillisen rakkauden ajatus ja rakastaminen käytännön tekoina. Tarkoitus on tukea ihmisiä elämän taitekohdissa ja olla rinnalla kulkijana. (Nokian seurakunta. Apua ja tukea.) Tämä näkyy mielestäni hyvin siinä, että asiakkaille ei ole määritelty rajoituksia, kuinka usein avoimelle vastaanotolle on oikeus tulla. Kaikki avoimelle vastaanotolle tulevat kohdataan ja heitä kuunnellaan. Kaikkien tilanne ei välttämättä vaadi taloudellista avustamista, mutta usein jo pelkkä kuulluksi tuleminen auttaa asiakasta eteenpäin.

Työni kautta tiedän, että Nokian seurakunnassa diakoniatyö on jaettu työntekijöille työaloihin. Kaikille yhteisesti kuuluu vastuu vastaanottotyöstä, mutta tämän lisäksi jokaisella on omat vastualueet, kuten esimerkiksi diakoninen vanhustyö, vammaistyö,

mielenterveystyö ja diakoninen perhetyö. Alueellista työnjakoa Nokian seurakunnassa ei ole.

2.7 Diakoninen vanhustyö

Diakoninen vanhustyö kohdistuu henkilöille, joita muu seurakunnan tarjoama ikäihmisille tarkoitettu toiminta ei tavoita. Diakoniselle vanhustyölle ominaista on työn etisä luonne, jossa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä pyritään kohtaamaan ja löytämään. Diakoniatyöntekijöiden vahvuus vanhustyössä on hengellisyyden tukeminen. Yhteiskunnan muutokset ovat aikaansaaneet tilanteen, jossa hengelliset tarpeet jäävät taka-alalle, joten niiden puheeksi ottaminen on tärkeää. (Vesala 2018, 42-44.)

Diakonisessa vanhustyössä tuetaan vanhuksia, joilla on tapahtunut elämässään merkittäviä muutoksia. Tällaisia muutoksia voivat esimerkiksi olla esimerkiksi sairastuminen, leskeytyminen ja muutto uuteen ympäristöön. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

2.8 Diakoninen kotikäyntityö

Diakonia kohdistuu suurimpaan hätään, sinne minne muu apu ei ulotu. Diakoniatyön piiriin kuuluvat ne vanhukset, jotka jäävät tai ovat vaarassa jäädä muun avun ulkopuolelle, koska eivät pysty itse hakeutumaan seurakunnan palvelujen piiriin. Diakoninen kotikäyntityö on työtä, missä kohdatuksi tulevat he, jotka ovat heikoimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

Diakonisen kotikäyntityön tärkeänä tavoitteena on seurakuntayhteyden ylläpitäminen. Tarkoitus on, että jos vanhus ei pysty osallistumaan seurakunnan tilaisuuksiin, niin seurakunnan työ viedään vanhuksen luokse. Tässä korostuu hengellisyyden vaaliminen, sielunhoito, toivon välittäminen ja kiireettömän ajan antaminen, jotka ovat seurakunnan perustyötä muutoinkin. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

Tarvetta kotikäyntityölle luo myös vanhuksen omaisten ja läheisten puuttuminen tai asuminen pitkän etäisyyden päässä. Myöskin puolison omaishoitajana toimiminen rajoittaa osallistumista tilaisuuksiin, koska hoidettavaa ei voi jättää yksin ilman valvontaa. Ongelma seurakunnan tilaisuuksiin osallistumisessa voi olla myös logistinen. Pitkät matkat taajamaan ja huonot kulkuyhteydet saavat aikaan tarpeen diakoniselle kotikäyntityölle. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

Diakoninen kotikäyntityö on usealle vanhukselle toivoa ja turvallisuutta tuova kokemus, jonka avulla jaksaa eteenpäin. Hengelliseen elämään, kuolemaan ja suruun liittyviä kokemuksia ja kysymyksiä voi olla helpompi käsitellä omassa kodissa, kuin toimistotilassa. Vanhusten diakonisen kotikäyntityön tavoitteet tulee määritellä vanhuksen tarpeista käsin. Tärkeää on, että käynneillä rakentuu luottamuksellinen suhde ja hyvä, kiireetön ja kuunteleva ilmapiiri. Alkuun tavoitteena on kokonaisvaltainen kohtaaminen ja kuuntelu. Sitä kautta voi lähteä kartoittamaan, millaista apua kotikäyntityöllä tarvitaan. (Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö.)

Diakoninen kotikäyntityö tehdään yksin tai asiakkaan luvalla yhdessä toisen työntekijän kanssa. Kotikäyntityön avulla voidaan tehdä etsivää työtä ja tavoittaa niitä, jotka muutoin eivät tulisi tavoitetuksi ja jotka eivät itse osaa hakea apua vaikeuksiinsa tai löydä seurakunnan yhteyteen. Kotikäynnillä on myös mahdollista saada laajempi kuva asiakkaan tilanteesta, kuin millaisena se avautuisi vastaanotolla. Kotikäyntityön tavoitteet, sisältö, tehtävät toimenpiteet ja yhteistyön jatkuminen riippuvat siitä, millaisia asioita tapaamisilla käsitellään. On tärkeää huomioida salassapitoon, vaitiolovelvollisuuteen ja työturvallisuuteen liittyvät tekijät. (Rättyä 2012, 84-87.)

Opintoihini liittyvän seurakuntaharjoittelun ja työsuhteeni myötä kokemukseni on, että Nokian seurakunnassa kotikäyntityötä tekevät erityisesti diakoniatyöntekijät ja diakonian pappi. Kotikäyntityötä tehdään erityisesti niiden vanhusten luokse, jotka eivät heikon terveyden vuoksi pysty tai muusta syystä voi osallistua seurakunnan tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Kotikäyntipaikkoja ohjautuu diakoniatyöntekijälle Nokian kaupungin kotihoidon kautta. Kotihoidon asiakkaina olevat ovat kuntoisuutensa vuoksi usein sellaisessa asemassa, että he eivät pysty osallistumaan tilaisuuksiin. Lisäksi diakoniatyöntekijän jalkautuminen erilaisissa ikäihmisille suunnatuissa tapahtumissa Nokialla on tuonut mukanaan uusia kontakteja, joista on syntynyt kotikäyntipaikkoja.

3 DIAKONIATYÖN HAASTEITA

3.1 Yksinäisyys

Yksinäisyyden tunne on subjektiivinen kokemus, joka koetaan epämiellyttävänä. Yksinäisyyden kokemisen syynä on usein sosiaalisten suhteiden puute. Sitä ei kuitenkaan pidä sekoittaa yksinoloon, joka voi olla myös myönteinen kokemus. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointikompassi.) Yksinäisyys on yleistä ja se koskee kaikkia ikäluokkia. Jokainen ihminen kaipaa hyväksyntää, ystävää ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä tekee yksinäisyydestä raskasta. Yksinäisyys voi olla asia, jota hävetään ja pelätään, sen vuoksi siitä ei välttämättä kerrota. (Mielenterveyden keskusliitto. Yksinäisyys.)

Yksin eläminen ei välttämättä tarkoita yksinäisyyttä. Ikääntyessä yksin asuminen voi aiheuttaa haasteita. Yksin asuminen on kalliimpaa ja voi aiheuttaa taloudellista ahdingkoa. (Suomen mielenterveysseura. Yksin asuminen ja yksinäisyys yleisiä ikääntyessä.) Yksinäisyys voi olla seurausta esimerkiksi kumppanin kuolemasta, tuttavaverkoston harventumisesta ja vaikeudesta luoda ihmissuhteita. Yksinäisyyttä voi kokea myös ihmisten keskellä ollessaan, esimerkiksi palvelutalossa asuminen ei suojaa yksinäisyydeltä. Ikääntymisen mukana tuomat seikat, esimerkiksi liikkumisvaikeudet, kuulemisen heikkeneminen ja heikentynyt toimeentulo voivat johtaa eristäytymiseen. (Suomen mielenterveysseura. Yksin asuminen ja yksinäisyys yleisiä ikääntyessä.)

Eläkeiässä pitkien ystävyysuhteiden ja sukulaisuuden rinnalle voivat nousta rinnalle myös kevyemmät ihmissuhteet ja esimerkiksi saman ikäisistä koostuvissa yhteisöissä muodostuneet tuttavuudet. Osallistuminen yhteiseen toimintaan, yhdessä tekeminen ja vaikkapa vapaaehtoistyö antavat elämälle sisältöä ja psyykkistä tyydytystä. Aktiivisuus ja osallisuus tuovat elämään sisältöä, vuorovaikutusta ja karkottavat arjen yksitoikkoisuutta. (Haarni, Hansen & Viljanen 2017, 19-20.)

Eurooppalaisen elämäntapamme, eli yksityisyyttä kunnioittava elämäntapamme lisää yksinäisyyden riskiä. Naapuriapua ja lähimmäisen apua jännitetään tarjota, koska ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan liiaksikin. Pahimmillaan yksinäisyys on totaalista,

ihmisellä ei ole ketään läheistä. Yksinäisyys voi aiheuttaa masennusta ja nämä yhdessä lisäävät itsemurhariskiä. (Eloranta & Punkanen 2008, 106-107.)

Jos yksinäisyys perustuu omaan valintaan ja tahtoon, ei kyseessä ole kokemuksellinen yksinäisyys. Vanhus voi kokea turhauttaviksi hoitohenkilökunnan liialliset yritykset saada hänet osallistumaan erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin. Yksin oleminen voi olla vanhukselle myönteinen kokemus, johon kuuluu erilaiset harrastukset, kuten vaikkapa kirjoittaminen, käsityöt, pohdiskelu, sekä rukoileminen ja hiljentyminen. (Näslindh-Ylispangar 2012, 20.)

Suomessa evankelis-luterilaisessa kirkossa yksinäisyys on ollut osa sielunhoitotyön kehittämistä ja teologista tutkimusta. Merkittävimpänä tutkimuksen edustajana voidaan pitää sairaalateologi Irja Kilpeläistä. Hänen teoksensa ”ajatuksia yksinäisyydestä” sai arvostetun kirkon tiedonvälityspalkinnon. (Saari 2016, 17.)

Suomessa yksinäisyys on saanut paljon sekä poliittista, että mediahuomiota. Vuosina 2012-2016 tehdyssä lehdistö seurannassa yksinäisyys nousi viikoittain uutisaiheeksi. Yksinäisyys on noussut paljon käsitellyksi aiheeksi myös sähköisillä foorumeilla. Palveleva puhelin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton lapsille ja nuorille suunnattu päivystyspuhelin on kantaneet myös suuren vastuun ollessaan yksinäisten ihmisten saavutettavana. (Saari 2016, 21-22.)

Työelämästä eläkkeelle siirryttäessä elämässä on suuri taitekohta, joka voi johtaa yksinäisyyteen. Tässä elämänvaiheessa voi olla myös huolta ja taakkaa omien ikääntyneiden vanhempien hyvinvoinnista. Auttajan roolissa ystävyysuhteet jäävät helposti taustalle. (Tiilikainen 2016, 113-114.)

Osalle ihmisistä yksinäisyys on ollut läsnä elämässä aina tavalla tai toisella. Yksinäisyys voi johtua esimerkiksi ujoudesta tai omissa oloissa viihtymisestä. Yksinäisyyteen voi liittyä ikäviä kokemuksia, kuten koulukiusaamista ja sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle jättämistä. Kiusaamisella on pitkäkantoiset seuraukset, joten nuorena kohdattu väärä voi vaikuttaa koko loppuelämän yksinäisyytenä. Yksinäinen kaipaa usein ihmistä, joka olisi kiinnostunut hänen kokemuksistaan ja ymmärtäisi häntä. (Tiilikainen 2016, 115-116.)

Olen havainnut, että Nokian seurakunnan diakoniatyössä yksinäisyys näyttäytyy erityisesti omaishoitajien keskuudessa. Kokemukseni on, että erityisesti kotihoidon kautta ohjautuneet asiakaskontaktit ovat olleet omaishoitajakoteihin, joissa puolisoaan hoitava ikäihminen on joutunut tilanteeseen, että on ns. kotinsa vanki. Omaishoitajuus sitoo hoitajan kotiin, jolloin sosiaaliset kontaktit ja seurakuntaelämän hoitaminen kärsivät ja omaishoitaja tuntee itsensä erityisen yksinäiseksi.

3.2 Taloudellinen pärjäämättömyys

Suomessa Köyhyysrajan alapuolella elää 13% väestöstä. Köyhyysriski on suurin työelämän ulkopuolella olevilla. Työssäkäyvistä suurin riski köyhyydelle on yksinasuvilla ja yksinhuoltajilla. (DTL. Diakoniabarometri 2018.) Sosiaalihuollon asiakkaat ovat aina yhteiskunnassa heikoimmin toimeentulevia myös saadun avustuksen jälkeen (Kangas & Ritakallio 2008, 16).

Köyhyys ja huono-osaisuus eivät kerro ihmisen elämänlaadusta. Niukat elinolot voidaan kokea tyydyttävänä, mikäli ne eivät poikkea liikaa ympäristön elintasosta ja odo- tuksista. Köyhyys on ongelma, kun ihminen lähtee vertailemaan itseään toisiin ja ko- kee häpeää tilanteestaan. Köyhyys ja säästeliäs elämäntapa voivat olla seurausta ihmi- sen omista valinnoista. (DTL. Diakoniabarometri 2018.) Suomalaisessa yhteiskun- nassa, jossa asuminen perustuu omistusasumiseen, törmätään siihen ristiriitaan, että tulot saattavat olla hyvinkin suuret, mutta suurten velkojen vuoksi vapaaseen kulutuk- seen jäävä rahamäärä saattaa olla varsin vähäinen (Kangas & Ritakallio 2008, 19).

Diakoniatyössä taloudellinen avustaminen ei ole vain laskujen maksua ja ruoassa avustamista. Diakoniatyön ensisijainen tavoite on kuunnella ja ohjata asiakasta. Usein köyhyyden taustalta löytyy useita ongelmia, kuten sairastaminen ja sosiaalisen elämän väheneminen ja sitä myötä yksinäisyys. (DTL. Diakoniabarometri 2018.)

Köyhyys ja varattomuus aiheuttavat sen, että ihminen joutuu tinkimään terveydenhoi- dostaan. Tinkimistä on monenlaista. Osa pienentää heille määrättyjen lääkkeiden an-

noksista, toinen luopuu kotiin tarjottavista maksullisista hoitopalveluista ja lääkärikäyntejä vähennetään asiakasmaksujen ja matkakulujen vuoksi. Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta tinkivät asiakkaat ovat yleensä työkyvyttömyyseläkeläisiä tai ikäihmisiä. (DTL. Diakoniabarometri 2018.)

Nokian seurakunnan diakoniatyössä näkyy oman kokemukseni mukaan vastaanotto-työssä työkyvyttömyyseläkeläisten ja ikäihmisten köyhyys. Usein taloudelliset ongelmat ovat jo kasautuneet, kun asiakas hakeutuu diakoniavastaanotolle taloudellista apua hakemaan. Onkin tärkeää, että uuden asiakkaan kohdalla annetaan aikaa ja kuunnellaan, mitä asiakas kertoo elämästään. Ongelmien kokonaisvaltainen hahmottaminen on sitä myötä helpompaa. Olen kokenut, että diakoniatyöntekijän on hyvä osata yleisimpien tukien hakukriteereitä tai ainakin tietää, mistä tietoa eri tukijärjestelmistä löydyy. Myös toimivat yhteistyöverkostot kaupungin sosiaalipalveluihin helpottavat työs-kentelyä huomattavasti.

4 PROSESSIN KUVAUS

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Alkuvuodesta 2018 aloitin opintoihini kuuluvan seurakuntaharjoittelun Nokian seurakunnan diakoniassa. Sen myötä jäin diakoniatyöntekijän viransijaisuuteen Nokian seurakunnalle. Kun aloitin sijaisuuden, oli edellinen virkaa tekevä diakoniatyöntekijä jo jäänyt eläkkeelle ja hän ei ollut paikalla perehdyttämässä työhön. Hänen työalanaan oli ollut diakoninen vanhustyö.

Pian huomasin, että kaipaen työni tueksi kartoitusta siitä, mitä Nokian seurakunnan vanhustyö ja erityisesti diakoninen vanhustyö pitää sisällään. Keskustelin asiasta yhdessä Nokian seurakunnan diakonia työalajohtaja Hannele Koiviston kanssa. Hän kertoi, että diakonisen vanhustyön tilanne oli ollut jo vuosikausia paikallaan ja sen kehittämiseksi koettiin tarvetta. Ennen kehittämistä oli kuitenkin tehtävä kartoitus, mitä diakoninen vanhustyö piti sisällään Nokian seurakunnassa. Yhdessä tulimme siihen tulokseen, että tämä tutkimus olisi hyvä opinnäytetyön mahdollisuus, johon minun kannatti tarttua. Otin yhteyttä Nokian seurakunnan kirkkoherra Lauri Salmiseen ja esitellyni idean hänelle, sain tutkimusluvan työlleni.

Tutkimukseni tavoitteena oli tuottaa kuvaus Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön tilanteesta, joka tulevaisuudessa toimii pohjana työn kehittämiseksi. Tavoitteeni oli tuoda esille millaisia haasteita diakoniatyöntekijä kohtaa vanhustyössä, mitä he pitävät työssä tärkeänä, mitä diakoninen vanhustyö on Nokialla ja millaisia kehittämistarpeita diakoniatyöntekijät näkevät Nokian seurakunnan diakonisessa vanhustyössä olevan. Tutkimukseni yhtenä tavoitteena oli myös kasvaa ammatillisesti ja persoonallisesti.

Tutkimuksen tavoitteeseen haettiin vastauksia seuraavanlaisilla kysymyksillä:

1. Millaisia haasteita väestön ikääntyminen tuo Nokian seurakunnan vanhustyölle?
2. Kuinka työntekijät näkevät yleisen seurakuntatyön ja diakonisen vanhustyön eron?
3. Millaisia diakonisen vanhustyön työmuotoja Nokian seurakunnasta löytyy?
4. Millaisia haasteita työntekijät näkevät olevan diakonisen vanhustyön asiakkailta Nokialla?
5. Miten diakonista vanhustyötä voitaisiin kehittää Nokian seurakunnassa?

Tutkimuskysymysten tehtävänä on tarkastella, mitä diakoninen vanhustyö on Nokian seurakunnassa ja millaisia haasteita työntekijät kohtaavat työtä tehdessään. Tutkimuskysymykset kumpuavat omista kokemuksistani ja tiedoistani. Tutkimusaiheeni rajasin myös siten, että se olisi riittävän suppea kokonaisuus. (Spoken. Tutkimuskysymysten muodostaminen.) Kysymyksiä laatiessani pyrin välttämään kysymyksiä, jotka ovat epätasällisia tai epäselviä. Olin myös tarkkana, että kysymyksilläni en loukkaa ketään tai etteivät ne olisi arkaluonteisia. Kysymykset aseteltiin siten, että ne olivat helposti ymmärrettäviä ja niihin vastaaminen ei vaatinut akateemista kielenkäyttöä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 105.)

4.2 Aineiston kerääminen

Tutkimukseni idea syntyi keväällä 2018 opintoihini kuuluvan seurakuntaharjoitteluni myötä. Keskustelin Nokian seurakunnan diakoniatiimin kanssa diakonisesta vanhustyöstä, sen haasteista ja tulevaisuuden kehittämistarpeista. Keskusteluissa tuli ilmi, että diakoniselle vanhustyölle kaivattiin kovasti kehittämistä. Työtä oli tehnyt pitkään diakoniatyöntekijä, joka oli hetkeä aiemmin jäänyt eläkkeelle siirtämättä tietoa asiakkaitaan tai ryhmiensä toimintaperiaatteista. Kaivattiin kartoitusta, mitä diakoninen vanhustyö on Nokian seurakunnassa.

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on, että tutkimuksessa pidetään tärkeänä tutkittavien näkökantaa asialle. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehtäessä tutkimusta tarkastellaan maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen (Vilkkä 2015, 118). Ominaista on myös tutkimuksen aineiston ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus (Alasuutari 2011, 65). Tarkoitukseni oli kerätä tietoa nimenomaan työntekijöiden näkökulmasta millaisena he näkevät Nokian seurakunnan vanhustyön ja diakonisen vanhustyön. Usein tutkimusaineistoksi valitaan ihmisten kertomat kokemukset, jolloin tutkimusaineistoa kerätään haastatteleamalla (Vilkkä 2015, 122).

Tutkimusmenetelmäni olivat teemahaastattelut, sekä havainnointi. Nämä ovat tyypillisiä kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusmenetelmiä. Haastattelutilanteet olivat ennalta suunniteltuja ja haastattelut tehtiin luottamuksellisina. Haastattelukysymysten muotoilussa auttaa kohderyhmän tuntemus (Vilkkä 2015, 127). Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän etuna on tarkoituksenmukaisuus. Henkilöt, jotka osallistuvat tutkimukseen, valitaan heidän kokemustensa perusteella. He tarjoavat tutkimukselle arvokasta kokemusperäistä tietoa, jota ei ole muualta saatavilla. (Esseepankki. Soluessee. Kvalitatiivinen tutkimus.) Kysymysten määrän sijaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena pitäisi olla, että haastateltava saadaan kuvaamaan, vertailemaan ja kertomaan kokemuksiaan käytännön esimerkkien kautta. Kysymysten muodolla on suuri merkitys. Kysymysten asettelun lisäksi on haastateltavien valitseminen tutkimusta ajatellen tärkeä vaihe. (Vilkkä 2015, 129.) Haastattelin kahta Nokian seurakunnan diakoniatyöntekijää, sekä diakonian työalajohtajaa. Tutkimukseni tarkoitus on toimia tulevaisuudessa pohjana mahdolliselle Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön kehittämistyölle.

Tietoa toiminnasta keräsin osallistumalla eri työmuotojen toimintaan, havainnoimalla ja haastatteleamalla työntekijöitä. Havainnointi eli observointi onkin erinomainen tapa kerätä aineistoa, kun tutkitaan ihmisten toimintaa ja käyttäytymistä vuorovaikutustilanteissa luonnollisessa ympäristössä (Jyväskylän yliopisto. Aineistonkeruumenetelmät). Havainnoinnin avulla voidaan täydentää toista käyttämäni tutkimusmenetelmää, eli haastattelua. Sen avulla voi kerätä tietoa ryhmien ja organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä (KvaliMOTV. Havainnointi).

Käytin haastattelumetodinani puolistrukturoitua teemahaastattelua. Laadin haastattelukysymykset ennakkoon, mutta minulle jäi vapaus esittää kysymyksiä vaihtoehtoisessa järjestyksessä, sekä esittää ennalta suunnittelemtomia kysymyksiä. Haastatelllessani voin muokata kysymysten muotoa ja tarkat sanamuodot voivat vaihdella haastateltavien välillä. (Oppariapu. Haastattelut.) Haastattelun etuna on, että sen avulla saadaan haastateltavan puhe osaksi laajempaa kontekstia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35).

Haastattelut suoritin rauhallisessa ympäristössä ja ne nauhoitettiin. Haastatteluun varattuun tilaan kannattaa tutustua jo ennakkoon, jotta tietää sen olevan rauhallinen mahdollisista hälyäänistä ja häiriötekijöistä (Vilka 2015, 133). Nauhoittamiseen kysyin luvan jokaiselta haastattelemlaltani henkilöltä. Nauhoitukset litteroin, eli aukikirjoitin kirjalliseen muotoon, jonka jälkeen tyypitin haastatteluissa esille nousseita teemoja (KvaliMOTV. Menetelmäopetus). Litterointi on työlästä, mutta se lisää tutkijan ja tutkimusaineiston välistä vuoropuhelua. Haastatteluaineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa myös tutkimusaineiston järjestelmällistä läpikäyntiä, aineiston ryhmitelyä ja luokittelua. (Vilka 2015, 137). Teemahaastattelussa tutkijalla täytyy olla tilannetajua ja haastattelun edetä tilanteen mukaan. Teemahaastattelua tehtäessä tutkijalla on hyvä olla hieman taustatietoa haastateltavista. Teemahaastattelu on loistava tutkimusmenetelmä, kun tutkimusasetelmaa ei ole määritelty tarkkaan, vaan sitä täsmennetään tutkimuksen edetessä. (Kamk. Opinnäytetyöpankki. Aineistonkeruu menetelmät.)

Haastattelutilanteet sujuivat ennalta suunnitellusti. Tila, jonka olin haastatteluille ennalta varannut, oli rauhallinen ja haastattelut etenivät ilman katkeamisia. Ulkopuoliset tekijät eivät vaarantaneet haastattelutilanteita. Myöskin nauhoitusvälineistö toimi ongelmitta haastattelutilanteissa.

Litterointi oli työlästä, mutta jälkikäteen ajateltuna ehdottoman tärkeä työvaihe. Litteroinnin myötä haastatteluista nousseet teemat löytyivät helposti ja tutkimustulosten hahmottuminen selkeytyi. Litteroinnin kautta haastatteluista sai muodostettua suuremman kokonaisuuden, kuin mitä itse haastattelutilanteessa asiasta jäi mieleen. Nauhoituksia pystyi kuuntelemaan useasti, jotta haastateltavan tarkka sanamuoto tuli ilmi.

Sanamuotojen huomasi olevan tärkeitä siksi, jotta asiakokonaisuudesta muodostui oikea kokonaisuus.

Työntekijöille esitin kysymyksiä seuraavista teemoista:

1. Tämän päivän vanhustyön heikkoudet ja voimavarat?
2. Vanhuksen asema tämän päivän yhteiskunnassa?
3. Diakonisen vanhustyön kehittäminen?
4. Seurakunnan tekemä vanhustyö ja diakoninen vanhustyö?
5. Seurakunnan vanhustyön kehittäminen?

Tutkimusaineistoni keräsin keväästä 2018 alkaen. Osallistuin opintoihini liittyvän seurakuntaharjoittelun aikana useisiin Nokian seurakunnan diakonian järjestämiin tapahtumiin, leiripäiviin ja kerhoihin, jotka oli kohdistettu vanhuksille. Osallistuin diakoniatyöntekijän mukana kotikäynneille, joissa asiakkaina oli etupäässä vanhuksia. Tein havainnointia ja kirjasin ylös, millaista asiakaskuntaa tapahtumiin osallistui, kuinka heitä kohdattiin ja mitä haasteita heillä oli. Pohdin myös, mikä osuus diakoniatyöntekijöiden tekemästä vanhustyöstä oli yleistä seurakuntatyötä ja mikä diakonista vanhustyötä. Loppuvuodesta 2018 ja alkuvuodesta 2019 suoritin työntekijöiden teema-haastattelut, jotka litteroin ja työstin tutkimustuloksiksi sen jälkeen.

4.3 Aineiston analysointi

Aloitin aineiston analysoimisen lukemalla litteroimani haastattelut useaan kertaan. Lukemalla aineisto tulee tutuksi ja sen analysointi on tällöin helpompaa (Hirsjärvi & Hurme 2015). Analysoin tekemäni teemahaastattelut tyypittelemällä vastaukset teemoihin ja analysoimalla vastauksia. Tyypittelyssä astutaan tavallaan askel pidemmälle teemoittelusta, sillä siinä kuvataan aineistoa lukuisten teemojen sijaan laajemmin (KvaliMOTV. Tyypittely). Vastausten tyypittelyssä on hyvä muistaa, että tutkijan ennalta asettamat teemat eivät välttämättä ole lopulta ne samat, jotka aineistoa analysoitaessa osoittautuvat olennaiseksi ja tutkimusaihetta jäsentäväksi. (KvaliMOTV. Tee-

mahaastattelu.) Kun tyyppejä etsitään ja aineisto soveltuu tyypittelyyn, voidaan kunkin tyyppiin kuuluvien tekstien avulla laatia tyyppikuvauksia. Kuvauksissa yhdistyvät eri vastauksissa esiintyvät tyypilliset elementit. (KvaliMOTV. Tyypittely.) Vastausten analysointi alkoi jo haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteissa toistuvat havainnot ilmiöistä tyypittivät vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 143.) Tyypittely muistuttaa luokittelua, mutta lukujen sijaan siinä korostuu teeman sisältö. Mitä on sanottu ja mitä asioita siihen katsotaan sisältyvän. (Kainuun ammattikorkeakoulu. Opin- näytetyöpankki. Teemoittelu.)

Tyypittelyllä tarkoitetaan tyypillisten vastausten kokoamista eli aineiston tiivistämistä havainnollisiin tyypeihin. Tyypittelyssä ei luokitella haastateltavia, vaan heidän vastaustensa informaatioaineista. (KvaliMOTV. Tyypittely.)

Kaikkien haastattelemieni henkilöiden haastatteluista nousi selkeästi esille kuusi teemaa. Näitä olivat vanhusten kokema yksinäisyys, yhteistyö, kotikäyntityö, kotikäyntityö, etsivä työ, taloudelliset haasteet ja resurssit. Näistä esille nousseista teemoista syntyikin opinnäytetyöni tulosten väliotsikot.

Teemahaastatteluissa esille nousseita tutkimustuloksia täydensin havainnoimalla tekemilläni muistiinpanoilla. Havainnointini tein kirjaamalla muistiinpanoja seurakunta- harjoitteluni aikana ollessani diakoniatyöntekijöiden mukana heidän tehdessään työtä esimerkiksi retkillä, leiripäivissä, tapahtumissa, kotikäynneillä ja vastaanotolla. Huomasinkin, että havainnoimani asiat olivat samanlaisia, kuin haastatteluissa esille nousseet teemat. Esimerkiksi kotikäyntityön nousi hyvin esille havainnoidessani diakoniatyöntekijöitä tekemässään työssä ollessani mukana työharjoittelujaksollani.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni tulokset. Tutkimukseen tekemieni haastatteluiden tavoitteena oli kerätä tietoa, mitä vanhustyö ja erityisesti diakoninen vanhustyö on Nokian seurakunnassa. Tuloksissa nousi esille selviä teemoja, jotka toistuivat kaikkien haastateltavien kertomuksissa. Nostan nämä esille nousseet teemat alaotsikoiksi ja kerroin sitä kautta tutkimukseni tuloksista.

5.1 Vanhusten kokema yksinäisyys

Haastateltavien kertomana vanhusten yksinäisyys koettiin suurimpana diakonian haasteena Nokian seurakunnassa. Kaikki haastateltavat kertoivat, kuinka urbaani yhteiskunta luo haasteita yhteisöllisyyden puuttumisen merkeissä. Ei tunneta naapureita ja ei osata puuttua hyvällä tavalla toisten ihmisten asioihin, myöskään sellaisiin, mihin olisi hyvä puuttua. Nokian seurakunnan diakonialle koettiin suurimmaksi haasteeksi löytää juuri ne ihmiset, jotka olisivat eniten avun tarpeessa. Tällaiseksi haastatelussa nousi yksinäiset vanhukset. Yksinäisyydelle on useita syitä, esimerkiksi puolison kuolema, fyysisen kunnan heikkeneminen ja sitä myötä kotiin erakoituminen, omaishoitajana toimiminen ja pitkät välimatkat omaisiin ja läheisiin.

Voi kun olisin semmoinen taikuri, että osaisin taikoa, että naapuri kysyisi toiselta naapurilta mitä hänelle kuuluu. Ihan semmoista arjen diakoniaa, mikä ennen on toiminut ihan hyvin. Että jossa ei jossakin ei valot pala, niin uskallettaisiin mennä kysymään, onko kaikki hyvin. Se ei ole suuria tekoja, se lähtee ihan pienestä. Mutta ne ovat äärimmäisen tärkeitä tekoja. Että ihmiset uskaltaisivat lähestyä toista, ei jätettäisi yksin. Liikaa kuljetaan laput silmillä ja pidetään huoli vain omista asioista. Olisi rohkeutta puuttua hyvällä tavalla toisten asioihin.

Urbanin yhteisön haasteet, yhteisöllisyyden puute, ei tunneta naapuria ja ei osata puuttua hyvällä tavalla toisten ihmisten asioihin, joihin pitäisi puuttua.

Haastatteluissa nousi esille huoli siitä, kuinka yksinäiset ja mahdolliset kotiensa vangit saavat hoidettua sosiaalisia suhteitaan, psyykkistä jaksamistaan ja hengellistä elämäänsä. Lisäksi huolta herätti myös, kuinka yksinäiset ihmiset pärjäävät taloudellisesti, mikäli heillä ei ole turvaverkkoa ympärillään.

Yksinäisyys, sairastelu, liikkumisen heikkeneminen. Ei vain fyysisen, vaan myös psyykkisen terveyden heikkeneminen. Yksinäisyys voi aiheuttaa masennusta ja semmoista, että erakoituu sinne kotiin ja ei uskalla lähteä minnekään toisten ihmisten luokse. Ja jos fyysinen kunto vielä heikkenee, niin se aiheuttaa sitä, että ei vaan todellakaan pääse mihinkään. Yksinäisyys yksi merkittävimmistä haasteista. Siinä taloudelliset haasteet korostuvat myös, koska ovat pienipalkkaisia eläkeläisiä.

Yksinäisyyden torjumiselle suurimpana tekijänä nähtiin katkeamaton ketju kohdata ihminen ja pitää yllä yhteyttä häneen, ettei ihminen vain ”katoa” kunnan heiketessä. Koettiin tärkeänä, että vapaaehtoiisiin sekä eläkeläisten kerhoihin ja tapahtumiin osallistuviin pidetään yhteyttä myös sen jälkeen, kun heidän kuntoisuutensa laskee ja he eivät ole enää kykeneväisiä osallistumaan toimintaan. Tärkeänä pidettiin, että heidän kuulumisiaan kysellään ja kotikäynnin mahdollisuutta tarjotaan.

Ketjun katkeamattomuus. Luodaan yhteisöllisyyttä ainakin pienimuotoisesti. Jos ajatellaan, että ihminen jää eläkkeelle ja sitten hän tulevat vaikka seurakunnalle vapaaehtoistyöntekijäksi. Sitten erinäisten syiden kautta kunto laskee niin, että ei voi olla enää vapaaehtoisena, hän tulee seuraavaksi diakonian eläkeläiskerhojen kävijäksi. Edelleen kunto laskee, että ei pysty lähtemään kerholaiseksi, siinä on diakonisen vanhustyön paikka. Siinä tarvittaisiin sitä ketjun katkeamattomuutta, että ne ihmiset noukittaisiin sieltä, että he eivät pääsisi tapahtamaan ja unohtumaan koteihin siinä vaiheessa.

Yksi haastatelluista kertoi, että pitää vanhustyön ryhmiä ennaltaehkäisevänä vanhustyönä. Hän koki, että ryhmissä käydessään vanhuksat verkostoituivat toistensa ja työntekijöiden kanssa. Heillä on paikka, minne tulla ja missä tavata toisiaan. Tämän hän koki vähentävän yksinäisyyttä sekä tässä hetkessä, että myös tulevaisuudessa, kun kunto heikkenee. Haastatteluissa nousi esille, että surutyötä ja työtä iäkkäiden omaishoitajien kanssa pidettiin tärkeänä työmuotona torjua yksinäisyyttä.

Surutyö ja työ iäkkäiden omaishoitajien kanssa on tärkeää yksinäisyyden torjumiselle. He ovat sellaisia, jotka helposti jäävät kaiken muun ulkopuolelle. Elämäntilanteen takia erakoituvat ja eristäytyvät muusta.

5.2 Yhteistyö

Tekemissäni haastatteluissa nousi vahvasti esille, kuinka yhteistyö koettiin olevan avainasemassa diakoniatyössä. Yhteistyötä tehdään kotihoidon ja kotisairaanhoidon kanssa jo nyt, mutta sen aktiivisuuden nostolle koettiin tarvetta tulevaisuudessa. Yksi haastatelluista ideoi, että yhteistyötä voisi lähteä tekemään aktiivisemmin yhteisten palaverien kautta, joissa kotihoidon ja kotisairaanhoidon henkilöstö kohtaisivat diakoniatiiimin ja tutustuisivat toisiinsa. Haastatellun ajatuksena oli, että tutustumisen kautta syntyy parempi pohja rakentaa yhteistyötä.

Yhteistyön luominen koettiin pitkäjänteiseksi työksi, joka vaatii kontaktien luomista ja syntyneen yhteistyön vaalimista. Kaksi haastateltavaa totesi, että kontaktien luomiselle paras pohja syntyy henkilökohtaisella yhteydenotolla yhteistyötahoon.

Yhteistyö kaupungin sosiaalitoimen kanssa ei ole kovinkaan aktiivista, toive olisi, että olisi aktiivisempaa. Paljon enemmän ja tiiviimmin voisi olla yhteistyössä. Kutsua työntekijöitä yhteisiin palavereihin ja tutustua työntekijöihin, jolloin olisi paljon helpompaa ottaa yhteyttä. Se on semmoinen, missä voitaisiin hyvin parantaa sitä yhteistyötä ja ei tarvis odottaa, että he ottavat yhteyttä, vaan voitaisiin mekin ottaa yhteyttä heihin.

Yksi haastatelluista koki, että yhteistyö eri toimijoiden kanssa on myös mahdollisuus tehdä diakoniatyötä tunnetummaksi. Tunnettavuuden kautta se tavoittaisi mahdollisesti uusia asiakkaita entistä tehokkaammin.

Yhteistyö kotihoidon, kotisairaanhoidon ja sosiaalitoimen kanssa. Sosiaalitoimessa voi olla asiakkaana vanhoja henkilöitä, joskin niitä on valitettavasti vähemmän, koska vanhat ihmiset usein yrittävät pärjätä itseksensä mieluummin kuin että lähtisivät hakemaan sosiaalitoimesta apua. Seurakunta on siinä mielessä monille aika lailla ainut, joka sitten sitä jonkinlaista taloudellista apua tai muuta apua antaa.

Myös laitousyhteistyö nähtiin tärkeänä osana diakoniatyötä. Yksi vastaajista kertoi, kuinka näkee laitostyön olevan myös kanava tavoittaa uusia asiakkaita. Tällaisina

mahdollisuuksina hän piti laitoksissa asuvien puolisoita ja muita läheisiä, sekä mahdollisesti naapureita, jotka eivät diakonisen avun piirissä vielä olleet.

Yhteistyön kehittäminen kotipalvelun ja -sairaanhoidon kanssa, tiiviimmän yhteistyön kehittäminen olisi yksi erittäin hyvä asia. Ja ehkä myös laitosten kanssa jonkinlaista yhteistyötä. En osaa sanoa, mitä se suoranaisesti tarkoittaisi laitosten kanssa. Sitä kautta voisi löytyä myös niitä vanhuksia, jotka kotona ovat ja jotka odottavat laitospaikkaa. Voisi löytyä sellaisia ihmisiä, joita meidän piirissämme ei vielä ole. Laitoksissa asuvien puolisoja voisi esimerkiksi kohdata. Ja heidän kauttaan voisi olla tiedossa joku naapuri, joka on yksin kotona ja ei ole päässyt laitokseen. Mutta se on resurssikysymys. Kuinka paljon on resursseja? Mutta seurakunnan diakoniasta voisi suunnata jokin projekti siihen suuntaan.

Kaikissa haastatteluissa nousi esille se, kuinka yhteistyön mahdollisuutena nähtiin tavoittaa aiempaa tehokkaammin kodeissaan asuvat yksinäiset ihmiset ja muut diakonia avun piirin ulkopuolella olevat. Jokainen haastateltu kertoi, että yhteistyötä eri toimijoihin tehdään jo paljon, mutta ei kuitenkaan vielä tarpeeksi. Yhteistyön luomiselle eri toimijoihin nähtiin tarvetta ja se koettiin tulevaisuuden haasteeksikin.

5.3 Kotikäyntityö

Yksi haastatteleman henkilö sanoi, että Nokialla ja koko valtakunnassa on nähtävillä, että kodeissaan asuu yhä huonompikuntoisia ihmisiä, jotka ovat yhä iäkkäämpiä. Jonot laitospaikoille ovat pitkät ja kriteerit paikan saamiseen tiukat. Kotikäyntityö nähtiin tämän vuoksi diakonisen vanhustyön tärkeimpänä työmuotona Nokian seurakunnassa. Kotikäyntityötä Nokian seurakunnassa tehdään aktiivisesti, mutta sen tiivistämiselle entisestään koettiin tarvetta. Kotikäyntityön haasteeksi haastatteluissa nousi ihmisten tavoitettavuus. Kuinka luoda kontaktit, jotta koteihin voitaisiin mennä ja ihmiset kutsuisivat käynnille.

Kotikäyntityö on diakonisen vanhustyön työmuodoista tärkein.

Nokialla nähtävissä sama, kuin mitä valtakunnallisestikin on nähtävillä. Enemmän ollaan kotona ja enemmän huonokuntoisina, iäkkäämpinä. Lisääntyvä kotikäynti tarve on yksi tulevaisuuden haaste. Kotikäyntityötä voisi tehdä jo nytkin enemmän. Millä löytää ja luo kontaktit, että

sinne koteihin voi mennä ja ihmiset helpommin kutsuvat sinne koteihin käynneille.

Haastatteluissa selvisi, että kotikäyntiasiakkaat ovat entisiä seurakunta-aktiiveja, koti-hoidon kautta ohjautuneita asiakkaita ja joskus myös ystävien tai naapurien ilmoitus-ten perusteella asiakkaaksi ohjautuneita. Yksi haastatelluista sanoi, että näkee koti-käyntityön yhdeksi tärkeimmistä tehtävistä antaa mahdollisuus koteihinsa erakoitu-neille hoitaa hengellistä elämäänsä.

Voi olla, että on jotakin sairauksia, ei pääse liikkumaan. Monenlaiset sai-raudet voi vaikuttaa, ettei pääse kotoa liikkumaan. Voi olla varatto-muutta. Ja voi olla, että ei ole kulkuvälineitä ja naapuriapua ei ole käy-tettävissä ja linja-autot ei kulje, niin helposti jää sinne kotiin, varsinkin syrjäkyliltä kulku on hankalaa. Silloin kotikäyntityö nousee suureksi tar-peeksi. Heillekin täytyy tarjota mahdollisuus hengellisen elämän hoi-toon.

5.4 Etsivä työ

Haastatteluissa nousi esiin, että Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön tärkeäksi työmuodoksi koettiin etsivä työ. Yksi haastatteluista sanoitti diakonisen vanhustyön menevän diakoniatyön syvimpään ytimeen. Hänen kertomana diakonisessa vanhus-työssä kohdataan niitä ihmisiä, joita ei muulla tavalla kohdata tai ole mahdollista koh-data.

Diakoninen vanhustyö menee diakonian syvimpään ytimeen. Diakoni-nen vanhustyö kohtaa niitä, joita ei muulla tavalla kohdata tai ole mah-dollista kohdata. Se on enemmänkin sellaista etsivää työtä. Etsivä työ vaatii kontaktien luomista ja on pitkäjänteistä työtä. Pitkät ajanjaksot. Kuljetaan ihmisen rinnalla, luodaan verkostoja eri verkostojen kautta ja tehdään diakoniatyötä tutuksi yhteistyökumppaneille.

Etsivän työn tärkeimmäksi tehtäväksi kaikissa haastatteluissa nousi kontaktien luomi-nen ja pitkäjänteinen työskentely. Vaaditaan pitkiä ajanjaksoja, jotta etsivän työn tulos näkyy. Tärkeää on myös tehdä diakoniatyötä tutuksi yhteistyökumppaneille. Yksi haastatelluista sanoi, että pyritään näkemään ja kuulemaan se, mitä muut ei näe ja kuule.

Etsivän työn luonteeseen katsottiin kuuluvan hyvin vahvasti laitosityhteistyö. Laitosten kautta ajateltiin tavoitettavan niitä henkilöitä, jotka vasta odottivat kodeissaan laitospaikkoja. Ajateltiin, että laitostäynteillä näkyessään diakoniatyöntekijä voisi olla tavoitettavissa jonkun tällaisen kotinsa vangin naapurille tai hänet tuntevalle henkilölle ja kertoa diakoniatyöntekijälle tilanteesta. Nokian seurakunnassa tehdään aktiivisesti laitoskäyntejä, mm. hartauksien ja vierailujen muodossa.

Yksi haastatelluista nosti esille sen, kuinka tärkeää on diakoniatyöntekijän näkyvyys erilaisissa tapahtumissa. Nokian seurakunnan diakoniatyöntekijät ovatkin näkyneet aktiivisesti erilaisissa paikkakunnan tapahtumissa kuten vanhustenviikon Ikävinkki-messuilla ja ikäihmisille suunnatussa toritapahtumassa. Tapahtumissa läsnä ollessaan diakoniatyöntekijä voi havainnoida ihmisiä ja tulla kohdatuksi tunnistettavasti seurakunnan edustajana. Tapahtumissa tapahtuneiden kohtaamisten myötä diakonian ryhmiin on ohjautunut uusia kävijöitä.

5.5 Taloudelliset haasteet

Diakonisen vanhustyön haasteeksi nousi haastatteluissa ikäihmisten taloudelliset haasteet. Eläkeläisissä on paljon hyvin pienellä eläkkeellä eläviä. Urbanin yhteiskunnan ongelmana nähtiin, että useat tuet ovat vanhusten ulottumattomissa, koska vaativat teknologiaosaamista hakuprosesseissa. Havainnoin harjoittelujaksonei aikana, että Nokian seurakunnassa tähän urbaaniin ongelman ratkaisuun on panostettu vapaaehtoistyön avulla. Kerran viikossa lähetyksen ja diakonian kahvila Kulmakivessä on paikalla Nettineuvoja, joka ohjaa halukkaita tietoteknisissä ongelmissa sekä älypuheliiniin ja tabletteihin liittyvissä asioissa.

Urbaani yhteiskunta vaatii paljon, varsinkin iäkkäiltä. Pitäisi hallita uutta teknologiaa, kuten esimerkiksi verkkopankit ja muutenkin erilaisien asioiden hoito verkossa. Verkkopalvelut lisääntyvät ja vaativat koko ajan lisää osaamista.

Diakonian pitäisi auttaa niitä, joita muut eivät auta. Se pitäisi pitää mielessä. Ja etsiä semmoisia ihmisryhmiä ja ihmisiä, jotka ehkä putoavat näiden normaalien tukien ulkopuolelle, jäävät ehkä kotiin jostakin tietyistä syistä. Koen, että sellaisista meidän pitää diakoniassa olla kiinnostuneita.

Haastatteluissa nousi esille, että monelle vanhukselle on itsekseen pärjääminen taloudellisesti kunnia-asia ja sen vuoksi avun hakeminen sosiaalitoimesta tai kelasta koetaan hankalaksi tai jopa mahdottomaksi. Tällöin seurakunta voi olla aika lailla ainoa, mistä taloudellista tai muuta apua haetaan. Nokian seurakunnassa diakonian avointa vastaanottotyötä tehdään kerran viikossa, keskiviikkoisin. Harjoittelujaksoni aikana, sekä myöhemmin työskennellessäni diakoniatyöntekijän viransijaisuudessa havainnoin, että avoimelle vastaanotolle asiakkaat saapuvat usein taloudellisen haasteen myötä. Havaitsin myös, että asiakkaissa on paljon myös ikäihmisiä. Positiivinen havaintoni oli, että vastaanotolla tapahtuneen kohtaamisen myötä asiakkaita ohjautuu myös diakonisiin ryhmiin, sekä kotikäyntipaikoiksi.

Yhteistyö kotihoidon, kotisairaanhoidon ja sosiaalitoimen kanssa on tärkeää. Sosiaalitoimessa voi olla asiakkaana vanhoja henkilöitä, joskin niitä on valitettavasti vähemmän, koska vanhat ihmiset usein yrittävät pärjätä itsekseen mieluummin kuin että lähtisivät hakemaan sosiaalitoimesta apua. Seurakunta on siinä mielessä monille aika lailla ainut, joka sitten sitä jonkinlaista taloudellista apua tai muuta apua antaa.

5.6 Resurssit

Haastattelujen perusteella haastateltavat kokivat Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön haasteeksi resurssikysymykset. Nähtiin, että riittävillä työvoimaresursseilla vanhuksille voitaisiin taata paremmat mahdollisuudet laadukkaaseen diakoniseen vanhustyöhön. Resurssikysymykset koskevat Nokialla myös tilaongelmia. Nokian seurakunnan keskeisistä toimitiloista on käyttökiellossa nyt kaksi sisäilmaongelmien vuoksi ja tilojen toiminta pyörii väistötiloissa. Väistötilat ovat mahdollisuuksiltaan rajalliset, joka haastaa työtä ja sen toteuttamista.

On tärkeää, että panostetaan työntekijäresursseihin. Tämä homma ei onnistu ilman, että tähän panostetaan ihan oikeasti.

Myöskin sanoisin, että seurakunnissa ison haasteen tuo se, että vanhustyöhön panostetaan, että siihen on riittävästi resursseja. Ja jos puhutaan ihan Nokian seurakunnasta, niin minä ajattelen, että niiden ihmisten löytäminen, jotka ovat kotona ihan yksin, niin se on haaste. Me voidaan tietenkin käyttää siinä yhteiskunnan puolelta kotihoitoa, kotisairaanhoidoa yhteistyökumppanina. Mutta sekään ei kata kaikkea.

Työntekijäresurssikysymyksiin ratkaisuna pohdittiin erilaisten hankkeiden mahdollisuutta. Yksi haastatelluista nosti hankkeen mahdollisuudeksi katkeamattoman ketjun kehittelyn. Tässä hankeideassa punainen lanka olisi kehittää malli, jossa seurakuntalainen tulisi kohdatuksi kaikissa elämänvaiheissaan ja erityisesti vanhuusiässä. Haastateltu koki tärkeäksi, että kontakti ihmiseen säilyisi, vaikka kunto heikkenisi ja osallistumismahdollisuus seurakunnan tilaisuuksiin ja tapahtumiin heikkenisi. Toisena hankeideana nousi esille yhdellä haastatelluista yhteistyön kehittäminen kotihoitoon, kotisairaanhoidon ja laitoksiin. Tarkemmin hän ei ollut hankeideaansa ideoinut, koska koki hankkeen toteuttamisen olevan työntekijäresurssiongelma ja sen vuoksi haasteelliseksi toteuttaa.

5.7 Yhteenvetoa

Tutkimukseni haastatteluissa nousi selkeästi esille, kuinka haastattelemiä diakoniatyöntekijät ja diakonian työalajohtaja kokivat väestön ikääntymisestä johtuviksi suurimmiksi haasteiksi ajassa mukana pysymisen ja sen, kuinka diakoniatyö voi vastata heidän tarpeisiinsa ajan muuttaessa niitä. Paikallistasolla taloudelliset haasteet, yksinäisyyden, sekä käytettävissä olevat resurssit, niin henkilökunnan, kuin tilojenkin suhteen luovat haasteita diakoniatyössä Nokialla. Kovaa huolta Nokialla herätti se, että ihmisillä voi puuttua kokonaan sosiaalinen verkosto. Tilanne voi olla jopa niin huono, että lähiomaisena on viranomainen. Yleisen seurakuntatyön ja diakonisen vanhustyön eron haastattelemiä henkilöt näkivät siinä, että diakonian tärkein tehtävä on auttaa niitä, joita muut eivät auta. Nähtiin, että on olemassa ihmisryhmiä, jotka jäävät kaikkien tukien ja kaikenlaisen avun ulkopuolelle ja juuri he ovat se joukko, jotka diakonian kuuluisi tavoittaa.

Diakonisen vanhustyön kehittämiseksi Nokialla haastatteluissa nousi esille yhteistyön kehittämisen tärkeys. Erityisen tärkeänä pidettiin, että jo olemassa olevaa yhteistyötä

kaupungin kotihoidon ja kotisairaanhoidon suuntaan tiivistettäisiin entisestään. Haastattelemani henkilöt kokivat, että yhteistyötä kyllä tehdään, mutta se ei ole kovinkaan aktiivista. Aktiivisuuden nostolle yksi haastattelemistani henkilöistä ideoi yhteiset palaverit kaupungin työntekijöiden kanssa, joissa työntekijät voisivat tutustua toisiinsa ja siten yhteydenotto seurakunnan ja kaupungin työntekijöiden välillä helpottuisi. Yhteydenpidossa tärkeänä pidettiin molemmin puoleista aktiivisuutta.

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutustuin ennalta tutkimusaiheeni teoriamateriaaleihin ja pyrin olemaan mahdollisimman monipuolinen teoriamateriaalien hankkimisessa. Haastattelutilanteisiin mentäessä olin rajannut teoreettiset viitekehykset työlleni ja opiskellut aihepiirin teoriaa laajasti. Tällä pyrin luomaan luotettavuutta haastattelemilleni henkilöille.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää vahvasti tutkijan tarkka kuvaus tapahtumista, henkilöistä ja paikoista ja yleisesti ottaen koko tutkimuksen toteuttamisesta. Siihen liittyy selostus haastatteluihin käytetystä ajasta, virhetulkinnoista ja häiriöteki-
jöistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 217.)

Haastatteluaineiston luotettavuutta lisää sen laatu. Mikäli äänitteet ovat kuuluvuudeltaan hyvät ja litteroinnissa noudatetaan sääntöjä alusta loppuun, voidaan haastatteluaineistoa pitää luotettavana. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 185.) Haastattelu tilanteet pyrin pitämään tasa-arvoisina kaikille haastateltaville. Varasin haastatteluajan heidän kanssaan ennakkoon sopien. Haastattelupaikkana oli ennalta varattu tila, joka pysyi häiriöttömänä koko haastattelutilaisuuden ajan. Kerroin haastateltaville, että tulen nauhoittamaan haastattelut, mutta nauhoitukset jäävät luottamuksellisesti vain omaan käyttöni. Haastattelutilanteet sujuivat ennalta suunnitellusti. Tilanteet pysyivät häiriöttöminä ja aikataulullisia ongelmia ei ollut.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, koska arvioinnin kohteena ovat tutkijan tutkimuksessaan tekemät valinnat, teot ja ratkaisut. Näin ollen tutkija tekee luotettavuuden arviointia koko ajan suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin. (Vilka 2015, 196-197.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arviotaessa ei ole olemassa yksiselitteistä ohjetta. Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, jolloin korostuu sen sisäinen johdonmu-

kaisuus. Luotettavuutta arvioitaessa tulee tarkkailla muun muassa tutkimuksen tarkoitusta ja kohdetta, aineiston keruuta, tutkija-tiedonantaja-suhdetta, aineiston analyysia, tutkimuksen luotettavuutta ja tutkimuksen raportointia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140-141.)

Opinnäytetyön kannalta ongelmallista on, että haastateltavien määrä oli pieni ja tämä vaikutti tutkimustuloksiin supistaen niitä (KvaliMOTV. Teemahaastattelu). Haastateltavaksi on valittu ihmisiä, jotka tuntevat aihepiirin ja joilta arvelin saavani parhaiten aineiston tutkimuksen kohteena olevista asioista.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

Nokian seurakunnan diakoninen vanhustyö on murroksessa virkaa tehneen diakonisan eläköitymisen jälkeen. Työtä oli tehty pitkään muutoksitta ja sen kehittämistä ei oltu koettu ajankohtaiseksi. Eläkkeelle siirtyessään diakonissa ei jättänyt mitään valmista asiakaspohjaa seuraajansa tietoon. Tästä johtuen diakonisen vanhustyön tilanne Nokian seurakunnassa tarvitsi kipeästi selvityksen.

Diakoninen vanhustyö kohdistuu niille, joita muu seurakunnan tarjoama vanhuksille tarkoitettu toiminta ei tavoita. Diakoniselle vanhustyölle ominaista on työn etsivä luonne, jossa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä pyritään kohtaamaan ja löytämään. Diakoniatyöntekijöiden vahvuus vanhustyössä on hengellisyyden tukeminen. Yhteiskunnan muutokset ovat aikaansaaneet tilanteen, jossa hengelliset tarpeet jäävät taka-alalle, joten niiden puheeksi ottaminen on tärkeää. (Vesala 2018, 42-44.) Tutkimusta tehdessäni huomasin, kuinka suureen arvoon yhteistyö eri tahojen kanssa toimiessa nousee. Näin myös diakonista vanhustyötä tehdessä. Yhteistyöverkostojen luominen on avainasemassa tehtäessä etsivää työtä, jotta diakonisen vanhustyön tarvitsijoita löytyisi. Yhteistyön pitää olla pitkäjänteistä ja pitkäkestoista. Molemmiin puoleinen luottamus on myös välttämätöntä yhteistyötä tehtäessä.

Nykypäivän vanhusten elämän tyytyväisyyteen vaikuttaa elämäntyyli, joka hyvinvointiyhteiskunnassa eläneillä on kasvanut. Nykypäivän 60-80-vuotiaat odottavat yhteiskunnalta mielekästä toimintaa, joka mahdollistaa aktiivisen elämän. (Heikkilä 2005, 18.) Enää ei tyydytä perusolemiseen, vaan mielekkääseen elämään mielletään kuuluvan erilaisten palvelujen saatavuus, taloudellinen pärjääminen ja sosiaaliset verkostot. Näin on kokemukseni mukaan myös Nokialla. Vanhuksille on tarjolla paljon sekä yksityistä, että kunnallista palveluverkostoa, sekä eri järjestöjen, yhdistysten ja seurakunnan järjestämää toimintaa. Nokian seurakunnan järjestämät vanhuksille suunnatut leiripäivät, retket ja tapahtumat ovat hyvin suosittuja. Sekä retkien, että leiripäivien osallistujalistat täyttyvätkin jo ennen ilmoittautumisajankohdan loppumista.

Eurooppalaisen elämäntapamme, eli yksityisyyttä kunnioittava elämäntapamme lisää yksinäisyyden riskiä. Naapuriapua ja lähimmäisen apua jännitetään tarjota, koska ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan liiaksikin. Pahimmillaan yksinäisyys on totaalista, ihmisellä ei ole ketään läheistä. (Eloranta & Punkanen 2008, 106-107.) Diakonisen vanhustyön suurimmaksi haasteeksi nousikin asiakkaiden löytäminen ja yksinäisten paikantaminen. Ihmisen fyysisen kunnon heiketessä liikkuminen heikkenee, mikä aiheuttaa sen, että jäädyään kotiin, hävitään näkymättömiin ja koetaan yksinäisyyttä. Myös tähän asiakkaiden löytämiseen avainasemassa oli yhteistyö, eritoten kaupungin kotihoidon ja kotisairaanhoidon kanssa.

Diakonisen vanhustyön haasteisiin kuuluu myös työntekijäresurssit. Tämä onkin mielestäni valitettavan vallitseva trendi koko Suomen mittakaavassa yleisesti kaikessa vanhustyöstä puhuttaessa. Ongelma ei ole siis vain seurakuntatyössä, vaan myös vanhusten perusterveydenhoidon puolella, kotihoidossa ja laitoshoidossa. Kuinka työntekijätresurssit ratkaistaisiin vanhustyössä, onkin siis valtakunnallinen ongelma, eikä pelkästään paikallisseurakunnan tasoinen ongelma. Nyt vaalien aikaa eletessä moni kansanedustaja ehdokas onkin ottanut vaaliteemakseen vanhusten hoidon. Media on nostanut aiheita myös paljon esille, kun eri hoitoyksiköiden toiminnasta on löydetty vakavia puutteita ja todellisia vaaratilanteitakin on päässyt tapahtumaan. Median esiin nostamia vaaratilanteita on ollut esimerkiksi lääkehoidon toteutuksessa, vanhusten aliravitsemuksessa, sekä hoitamatta jättämisessä. Vanhusten on myös kerrottu joutuneen olemaan ulosteissaan pitkiä aikoja, koska hoitohenkilökunta on mitoitettu liian pieneksi ja kiire on määrittänyt työn tekoa.

Suomalaisten elinikä on pidentynyt viimeisen sadan vuoden aikana lähes kolmekymmenellä vuodella. Elinajan kehitys on ollut suotuisa, mutta tämä kehityssuunta voi pysähtyä tulevaisuudessa elämäntavan terveydelle haitallisten muutosten takia. (Heikkinen 2005, 14-16.) Vanhustenhoito on Suomessa nyt tilanteessa, jossa moni alalla työskentelevä miettii alan vaihtoa. Tähän vaikuttaa asiakasmäärien suuri kasvu ja sitä myötä työn kuormittuminen. Yhä useampi hoitaja kokee riittämättömyyden tunteita työssään. Media on nostanut esiin useiden hoitajien ajatuksia siitä, että he eivät itse haluaisi koskaan joutua sellaiseen hoitokotiin, jossa itse työskentelevät. Tässäpä olisi-kin oiva paikka myös vaaleja ajatellen kansanedustaja ehdokkaille mennä kokeilemaan

jalkautumista vanhusten hoidon yksikköön ja miettiä sen jälkeen, onko työntekijäresurssit ja muut puitteet kohdallaan vai voisiko asioihin vaikuttaa päättäjätasolla.

Diakoniatyöntekijöiden haastatteluissa nousi esille muutaman kerran työn tunnettavaksi tekeminen. Jäinkin pohtimaan, onko diakoniatyö vielä nykypäivänä niin huonosti tunnettua työtä, että se vaatii erityistä työskentelyä tunnettavuutensa eteen. Eteenkin se hämmensi, että huono tunnettavuus koettiin jopa yhteistyökumppaneiden kanssa toimiessa olevan ongelma. Seuraan aktiivisesti sosiaalisessa mediassa useita eri keskustelufoorumeita. Niissä olen tehnyt havainnon, että kun keskustelun aloitus koskee taloudellisesti haastavaa tilannetta, tulee hyvin nopeasti joku neuvomaan ottamaan yhteyttä oman paikkakunnan diakoniaan. Olen ollut iloinen tästä havainnostani. Mielestäni se kertoo siitä, että kirkon tekemää diakoniatyötä tunnetaan ja se koetaan luotettavaksi.

Tutkimuksessani esille noussut ajatus siitä, että yleisen seurakuntatyön alle menevillä eläkeläisten kerhoilla ja retkillä on ennaltaehkäisevä vaikutus diakoniselle vanhustyön tarpeelle, oli itselleni uusi. En ollut aiemmin osannut ajatella näitä tilaisuuksia siltä kannalta, että se on loistava mahdollisuus vanhuksilla verkostoitua keskenään ja työntekijöiden kanssa. Myös katkeamaton ketju rinnalla kulkemisessa eri elämänvaiheissa oli loistava havainto ennaltaehkäisevästä työstä.

Koin tärkeäksi, että opinnäytetyötä tehdessäni pääsin osalliseksi myös diakonisen vanhustyön tekemiseen. Olen tehnyt kotikäyntejä, ohjannut kerhoja ja leiripäiviä, tehnyt vastaanottotyötä ja tutustunut asiakkaisiin. Olen päässyt aitiopaikalta seuraamaan, mitä vanhustyö on Nokian seurakunnassa. Koen, että tutkimustyölläni on merkitys tulevaisuudessa Nokian seurakunnan diakoniselle vanhustyölle. Tämä tutkimus oli ajankohtainen työntekijävaihdoksen vuoksi. Tutkimus toimii hyvänä pohjana tulevaisuudessa Nokian seurakunnan diakonisen vanhustyön kehittämiseksi. Tämä työn kehittäminen olisi loistava opinnäytetyön mahdollisuus tulevaisuudessa.

Diakoniatyöntekijän haastattelussa nousi esille ajatus erilaisten hankkeiden mahdollisuudesta ratkaista resurssiongelmiä. Yhtenä mahdollisuutena esille nousi hankeidea katkeamattoman ketjun kehittelystä. Punainen lanka olisi kehittää malli, jossa seurakuntalainen tulisi kohdatuksi kaikissa elämänvaiheissaan ja erityisesti vanhuksissa.

Kontaktin säilyvyyden tärkeyttä painotettiin, vaikka ihmisen kuntoisuus heikkenisi. Mielestäni tämä hankeidea on suorastaan loistava. Se tosin vaatii ympärilleen moniammatillisen työryhmän katkeamattoman yhteistyön. Seurakunnan työssä työalat muuttuvat ihmisen eri elämänkaarissa. Lapsuusiässä seurakuntalaisista vastaa varhaiskasvatus, myöhemmin nuorisotyö ja sittemmin aikuistyö. Lopulta elämänkaaren loppuvaiheessa seurakuntalaisen kanssa asioi yleisen seurakuntatyön ulkopuolella lähinnä diakoniatyö vanhustyön merkeissä. Mietinkin, tuleeko tällaisessa yli työalojen menevässä työskentelyssä ongelmaksi nykyinen hyvin tiukka tietosuojalaki. Saako asiakastietoja siirtää yli työalarajojen.

Opinnäytetyön aihe oli itselleni mielenkiintoinen ja omaa työtäni palveleva. Työskentely aiheen parissa oli mielekästä. Koen, että tekemieni haastattelujen myötä sain vastauksia tutkimusaiheeseeni ja tavoitteeni täyttyi myös siltä osin. Ikäryhmänä vanhukset ja heidän muuttuneet tarpeensa ovat itselleni tuttua aiemman pitkän työuran kautta vanhustyössä. Seurakuntatyö on itselleni kuitenkin verrattain uutta. Tämän takia tein paljon teoriaselvitystä diakoniatyöstä ja yleisestä seurakuntatyöstä ennen varsinaista tutkimuksen edistämistä.

8 AMMATILLINEN KASVU

Ammatillinen kasvuni on ollut hurja opinnäytetyötä tehdessäni. Aloitin opinnäytetyöni tekemisen pian seurakuntaharjoittelun aloitettuani, jolloin minulla ei ollut mitään käytännön kokemusta diakoniatyöstä. Harjoitteluni jälkeen sain jatkaa suoraan viransijaisuudessa samaisessa seurakunnassa ja työstää samalla opinnäytetyötäni eteenpäin. Minulle tarjoutui mahdollisuus kokea työn kautta, mitä diakoninen vanhustyö on käytännössä Nokian seurakunnassa, tutustua asiakkaisiin, päästä tekemään ennaltaehkäisevää työtä vanhustyön ryhmissä ja leiripäivissä, sekä luomaan yhteistyökuvioita. Sain loistavan tilaisuuden toimia työparina ja seurata sitä, kuinka Nokian seurakunnan diakoniatyöntekijät toimivat erilaisten vanhusryhmien, kuten omaishoitajien, vapaaehtoisten ja seurakuntakerholaisten kanssa. Pääsin kokemaan työn monipuolisuuden ja moniulottuvuuden.

Suurin kasvunpaikkani näkyy varmasti siinä, että luotan ammatillisuuteeni ja siihen että minä osaan ja uskallan. Ja jos koen, että olen epävarma, uskallan myöntää sen ääneen ja pyytää apua kollegalta. Tiedän, että ammatillista kasvua tapahtuu koko loppu uran ajan ja se juuri tekeekin tämän matkan työelämässä mielenkiintoiseksi.

Sosionomin osaamisvaatimukseen kuuluu sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestöosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Diak. Osaamisvaatimukset). Uskon, että tulevaisuudessa osaan asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvaisessa asemassa olevien puolelle, luoda ammatillisia vuorovaikutuksia ja yhteistyösuhteita, sekä toimia eettisesti perustellusti, yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Osaan tukea asiakkaita toimimaan voimavarojensa mukaan tavoitteellisesti ja osallisuutta tukien. Pystyn arvioimaan asiakastyötä ja dokumentoimaan sitä sähköisesti.

Diakoniatyöntekijän osaamisvaatimukseen kuuluu sosionomi osaamisvaatimuksien lisäksi hengellisen työn osaaminen diakonisen asiakastyön osaaminen, kirkon organisaation tunteminen ja yhteistyötaidot, sekä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen (Diak. Osaamisvaatimukset). Itselleni tärkeimpänä päämääränä tulevaisuudessa

on tavoittaa diakonian virkaan vihkiminen. Koen kovaa kutsumusta alalle ja haluan ehdottomasti toimia tulevaisuudessa hengellisen työn tekijänä. Olen halukas sitoutumaan kirkon perusarvoihin. Kunnioitan kristillistä ihmiskäsitystä ja haluan toimia työssäni lähimmäisen rakkauden ohjaamana. Olen halukas kehittämään itseäni ja ammatillista osaamistani myös tulevaisuudessa. Koen, että opinnäytetyötä tehdessäni pääsin osalliseksi moniammatilliseen yhteistyöhön, sekä kehittämään yksilö-, ryhmä- ja yhteistyötaitojani.

LÄHTEET

- Aaltonen, E. (2013). Monimuotoinen vanhuus. *Diakonia* 1/13, 9.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset. Saatavilla 27.2.2019
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Diakoniatyöntekijöiden liitto. Diakoniabarometri 2018. Saatavilla 23.2.2019
https://www.dtl.fi/media/diakoniabarometri_2018.pdf
- Duodecim Terveyskirjasto. Elinikä ja elinajanodote. Saatavilla 22.4.2019.
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01025
- Eloranta, T. & Punkanen, T. (2008). *Vireään vanhuuteen*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Esseepankki. Soluessee. Kvalitatiivinen tutkimus. Saatavilla 24.2.2019 <http://esseepankki.proakatemia.fi/soluessee-kvalitatiivinen-tutkimus-2/>
- Fågel, S. & Heimonen, S. (2017). *Myötämieleltä! Mielen hyvinvoinnin taskukirja ikäihmisille*. Helsinki: Trinket Oy.
- Gothöni, R. & Jantunen, E. (2010). *Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakoniestä työtä*. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Haarni, I., Hansen, M. & Viljanen M. (2017). *Ikääntyvä mieli – mielen hyvinvointia vanhetessa*. Helsinki: Kirjapaino Picaset Oy.
- Heikkinen, E. (2005). Ihmisen elinajan piteneminen – onni vai onnettomuus? Teoksessa E. Kemppi (toim.) *Lisää ikää! – Eläkepommi vai uudet urat?*. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.
- Helin, M., Hiilamo, H. & Jokela, U. (2010). *Diakoniatyö – Asiakkaan palveluksessa*. Juva: Edita Publishing Oy.
- Helosvuori, R. (2005). Vanhuudesta voimavara yhteiskunnassa ja kirkossa. Teoksessa E. Kemppi (toim.). *Lisää ikää! - Eläkepommi vai uudet urat?*. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

- Jyväskylän yliopisto. Aineistonkeruumenetelmät. Saatavilla 20.2.2019 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>
- Kainuun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöpankki. Teemoittelu. Saatavilla 25.2.2019 <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettisen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu>
- Kangas, O & Sarajärvi, V-M. (2008) *Köyhyyden mittaustavat, sosiaaliturvan riittävyys ja köyhyyden yleisyys Suomessa*. Vammala: Vammalan kirjapainot Oy.
- Kuusimäki, K. (2012). Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa R. Gothoni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska (toim.) *Kantakaa toistenne kuormia – diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kuusimäki, K. (2013) Älä hylkää minua vanhuuden päivinä. *Diakonia* 1/13, 3.
- KvaliMOTV. Havainnointi. Saatavilla 23.2.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html
- KvaliMOTV. Menetelmäopetus. Saatavilla 26.10.2018. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- KvaliMOTV. Teemahaastattelu. Saatavilla 26.3.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- KvaliMOTV. Tyypittely. Saatavilla 25.2.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_5.html
- L 1054/1993. Kirkkolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054#O1L4>
- Mielenterveyden keskusliitto. Yksinäisyys. Saatavilla 22.10.2018. <http://mtkl.fi/tieto-mielenterveydesta/aikuisille/yksinaisyys/>
- Nokian kaupunki. Tilantotietoa. Saatavilla 20.2.2019 <https://www.nokiankaupunki.fi/kaupunki-ja-hallinto/nokia-tietoa/tilastotietoa/>
- Nokian seurakunta. Apua ja tukea. Saatavilla 24.2.2019 <https://www.nokianseurakunta.fi/apua-ja-tukea>
- Nokian seurakunta. Info ja asiointi. Uutiset. Saatavilla 21.2.2019 <https://www.nokianseurakunta.fi/uutiset/-/news/47922223>

- Näslindh-Ylispangar, A. (2012). *Vanhuksen terveyden, hyvinvoinnin ja hyvän elämän edistäminen*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Oppariapu. Haastattelut. Saatavilla 24.2.2019 <https://oppiapu.wordpress.com/menelmat/haastattelut/>
- Oppariapu. Havainnointi. Saatavilla 24.2.2019 <https://oppiapu.wordpress.com/havainnointi/>
- Puuska, K. (2012) Diakoniatyö ryhmissä ja lähiyhteisöissä. Teoksessa R. Gothoni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska (toim.) *Kantakaa toistenne kuormia – diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Rättyä, L. (2012) Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa R. Gothoni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska (toim.) *Kantakaa toistenne kuormia – diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Saari, J. (2016). Yksinäisyystutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Saari (toim.) *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Sakasti. Diakoninen kotikäyntityö – tukea ja rohkaisua vanhusten parissa tehtävään kotikäyntityöhön. Saatavilla 27.10.2018. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/491DBFADE99E9E7DC22578B100441BA7/\\$FILE/kotikaantik%20yntity%20nettiin.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/491DBFADE99E9E7DC22578B100441BA7/$FILE/kotikaantik%20yntity%20nettiin.pdf)
- Suomen mielenterveysseura. Yksin asuminen ja yksinäisyys yleisiä ikääntyessä. Saatavilla 22.10.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/yksin-asuminen-ja-yksinaisyys>
- Teknillinen korkeakoulu. Laadullinen tutkimus. Järvenpää, E. Saatavilla 26.10.2018 <http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/k2007/materiaali/luento4.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointikompassi. Saatavilla 22.4.2019 <https://www.hyvinvointikompassi.fi/fi/web/hyvinvointikompassi/indikaattori/-/indicator/r/658/c/658/g/total/i/4286>
- Tiilikainen, E. (2016). Polkuja Yksinäisyyteen. Teoksessa J. Saari (toim.) *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Tilastokeskus. Väestö. Saatavilla 20.2.2019 https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html
- Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi.

Vernerin. Ikääntyminen. Saatavilla 22.4.2019 <https://verneri.net/yleis/ikaantymisen-maarittely>

Vesala, H. (2018). Etsivää vanhustyötä tarvitaan. *Diakonia* 3/2018, 42-44.

Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. Juva: Bookwell Oy.